

Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder

Første måling i forhold til barnets lov

*Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder
– Første måling i forhold til barnets lov*

© VIVE og forfatterne, 2024

e-ISBN: 978-87-7582-416-8

Modelfoto: Cathrine Ertmann/VIVE

Projekt: 302767

Finansiering: Social- og Boligministeriet

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

Forord

Der er sket store ændringer i lovgivningen omkring børn og unge i udsatte positioner de seneste år. Reformen Børnene Først blev vedtaget i maj 2021, hvor en lang række partier landede en aftaletekst med en række centrale temaer og målsætninger. Som en meget væsentlig del af reformen er der vedtaget en ny lov, barnets lov, der trådte i kraft 1. januar 2024, som samler reglerne for særlig støtte til børn og unge i udsatte positioner og børn og unge med funktionsnedsættelser ét sted.

Aftalepartierne bag Børnene Først har fastsat syv målsætninger for reformen og er blevet enige om at følge op på, om de politiske målsætninger og intentioner med reformen bliver realiseret. En af de syv målsætninger for reformen er, at "Flere udsatte børn og unge skal gøre brug af deres rettigheder".

VIVE har gennemført den første måling af kendskab til og brug af egne rettigheder blandt børn og unge i udsatte positioner. I denne rapport præsenteres resultaterne af denne måling. Udviklingen i kendskab til og brug af egne rettigheder vil blive fulgt med opfølgningen på Børnene Først. Undersøgelsen er gennemført af seniorforsker Mette Lausten med bistand fra en række kollegaer på VIVE. Asger Graa Andreasen, Anne Marie Villumsen, Hans Skov Kloppenborg, Katrine Iversen og Laurits Trelborg Kjær har således bidraget til udarbejdelsen af spørgeskemaet til børnene og de unge.

Idamarie Leth Svendsen, ph.d. og lektor ved Københavns Professionshøjskole, har ydet stor og værdifuld juridisk bistand til at formulere spørgsmålene, så de er juridisk korrekte. Rapporten er kvalificeret af to eksterne reviewere. Vi takker dem for gode og konstruktive kommentarer.

Undersøgelsen er iværksat og finansieret af Social- og Boligministeriet.

Carsten Strømbæk Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	5
Afrapportering	7
1 Indledning	8
1.1 Undersøgelsens målgrupper	9
2 Retten til at få hjælp	12
2.1 Mindre viden om, hvem de skal gå til	13
3 Retten til inddragelse	17
3.1 Oplevelsen af at blive lyttet til	20
4 Retten til at have en bisidder med	23
4.1 Brug af bisidder	24
5 Retten til at klage	29
5.1 Hver fjerde har prøvet at klage	30
6 Social støtte og viden om rettigheder	33
6.1 Viden kommer fra de nære voksne	35
7 Konklusion	40
Dokumentation	42
8 Data og metode	43
8.1 Populationsafgrænsning	43
8.2 Vægtning af data	46
8.3 Børn og unge med funktionsnedsættelse	46
8.4 Statistiske metoder	47
Litteratur	48

Hovedresultater

En af de politiske målsætninger med Børnene Først reformen er, at flere børn og unge i udsatte positioner skal gøre brug af deres rettigheder. For at kunne belyse, om reformen bidrager til, at flere af børnene og de unge kender til og gør brug af deres rettigheder, har VIVE gennemført denne første undersøgelse af kendskabet til og anvendelsen af rettigheder blandt børn og unge i udsatte positioner. Den danner derfor grundlaget for de senere opfølgninger på Børnene Først.

Undersøgelsen afdækker børnenes og de unges kendskab til og anvendelse af deres rettigheder inden for følgende fem temaer:

- Retten til at få hjælp
- Retten til inddragelse
- Retten til at have en bisidder med til møder
- Retten til at klage over afgørelser, der er truffet
- Viden om rettigheder og social støtte til at få hjælp.

Undersøgelsen er gennemført blandt børn og unge, der er anbragt i en plejefamilie, på børne- og ungehjem eller på eget værelse samt blandt børn og unge i tidligt forebyggende og støttende indsatser.

Undersøgelsen viser overordnet set, at:

- **8 ud af 10** børn og unge ved, at de har nogle rettigheder. Dog er det kun knap halvdelen af børnene og de unge, der ved, hvem de kan gå til for at få undersøgt, om de kan få hjælp og støtte af kommunen.
- **2 ud af 3** børn og unge ved, at de har ret til at blive inddraget, når der træffes afgørelser i deres sag. Andelen af børn og unge, der oplever, at deres rådgiver lyttede til deres ønsker ved sidste møde, ligger dog lidt lavere.
- **3 ud af 4** børn og unge ved, at de har ret til at have en bisidder med til møder med kommunen. 16 % af børnene og de unge har ikke haft en bisidder med til møder, enten fordi de ikke vidste, at de havde ret til en bisidder, fordi de fik afslag på at have en bisidder med eller af anden årsag.

- **2 ud af 3** børn og unge ved, at de har ret til at klage, hvis de ikke er enige i de afgørelser, der træffes i deres sag. 1 ud af 4 af børnene og de unge har på et tidspunkt gjort brug af deres ret til at klage.
- **Knap 1 ud af 5** børn og unge svarer, at der ikke er nogen, der har givet dem viden om deres rettigheder. Det er også denne gruppe af børn og unge, der i mindre omfang har kendskab til deres rettigheder og deraf også generelt i mindre omfang gør brug af deres rettigheder.

Når der ses på tværs af undersøgelsens resultater, viser undersøgelsen, at børn og unge i tidligt forebyggende indsatser og støttende indsatser generelt i mindre omfang har kendskab til deres rettigheder.

Børn og unge, der modtager tidligt forebyggende indsatser, kan godt modtage en indsats, uden at de selv har været i kontakt med deres børne- og ungerådgiver. Det betyder også, at de ikke nødvendigvis har en aktiv sag, hvor der træffes afgørelser, der giver dem ret til at blive inddraget eller mulighed for at deltage i møder med en bisidder til stede. Samtidig har deres sag ofte en karakter, hvor der ikke træffes af-

gørelser, der giver dem ret til at klage.

Disse forhold kan samlet set forklare, hvorfor denne gruppe af børn og unge generelt har mindre kendskab til deres rettigheder.

Børn og unge i støttende indsatser har også i mindre omfang kendskab til deres rettigheder. Dette gælder både retten til inddragelse, retten til bisidder og retten til at klage over en afgørelse.

Samtidig er det den gruppe af børn og unge, som i mindst omfang oplever sig inddraget og lyttet til. Der kan således ligge et potentiale i at øge kendskabet til egne rettigheder i denne gruppe.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen er gennemført som en spørgeskemaundersøgelse blandt børn og unge i udsatte positioner.

- Dataindsamlingen er gennemført i perioden 1. marts til 28. maj 2024
- De børn og unge, der er blevet bedt om at besvare spørgeskemaet, var mellem 14 og 17 år på tidspunktet for dataindsamlingen
- Undersøgelsen baseres på 2.765 fulde besvarelser af spørgeskemaet
- Data er på baggrund af en bortfaldsanalyse vægtet, således at resultaterne kan generaliseres til alle børn og unge i udsatte positioner i alderen 14-17 år
- De steder, hvor forskelle på tværs af type af indsats, alder, køn og funktionsnedsættelse er statistisk signifikante, fremgår det af teksten.

> **Afrapportering**

1 Indledning

Aftaleteksten for Børnene Først fra maj 2021 og barnets lov, som trådte i kraft 1. januar 2024, sætter fokus på en bedre og tidligere indsats for børn og unge i udsatte positioner, børnenes og de unges rettigheder, færre skift og mere stabilitet samt bedre kvalitet i anbringelser.

Formålet med denne undersøgelse er at gennemføre den første måling af kendskab til og brug af egne rettigheder blandt børn og unge i udsatte positioner. Folketingets ratificering af FN's børnekonvention i 1991 og Graversen-udvalgets pointering i 1992 af de manglende retlige rammer for børn og unge i bistandsloven (jf. Betænkning nr. 1212, 1990) satte for alvor fokus på børns og unges rettigheder. Med indførelsen af barnets lov er der nu i 2024 sat ekstra fokus på at styrke børns og unges stemme i deres egen sag ved at give dem flere rettigheder. Gennemførelsen af denne måling ved lovens ikrafttræden kan således på sigt give et billede af, om det øgede fokus i lovgivningen kan måles ved et større kendskab til og et større brug af egne rettigheder blandt børnene og de unge.

Målingen afdækker kendskab til og brug af rettigheder inden for følgende fem temaer:

- Retten til at få hjælp (kapitel 1.1)
- Retten til inddragelse (kapitel 3)
- Retten til at have en bisidder med til møder (kapitel 4)
- Retten til at klage over afgørelser¹, der er truffet (kapitel 5)
- Viden om rettigheder og social støtte til at få hjælp (kapitel 6).

Rapporten er opdelt i fem kapitler, der følger temaerne. Dataindsamlingen og de anvendte metoder er beskrevet kort i Boks 1.1, mens den mere detaljerede beskrivelse forefindes i kapitel 8.

¹ I spørgeskemaet til børnene og de unge har vi anvendt formuleringen 'beslutninger' i stedet for 'afgørelser' for at anvende et sprog, børnene og de unge kender.

Spørgeskemaundersøgelse

Undersøgelsens datagrundlag er en spørgeskemaundersøgelse, som VIVE har gennemført i foråret 2024. Målgruppen for undersøgelsen er børn og unge i udsatte positioner i alderen 14-17 år, dvs. børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, børn og unge, som modtager støttende indsatser, og børn og unge, som modtager tidligt forebyggende indsatser. De specifikke afgrænsning af stikprøven er at finde i afsnit 8.1.

Analyserne i denne rapport er baseret på besvarelser fra 2.785 børn og unge. Den samlede svarprocent ligger på 27 %, hvor anbragte børn og unge har den højeste svarprocent (34 %), og børn og unge, der modtager støttende indsatser, har den laveste (24 %). For at opnå repræsentativitet for alle aldre og målgrupper er data vægtet, hvor det er relevant.

Deskriptive analyser

Alle analyserne er baseret på deskriptiv statistik for den samlede gruppe af børn og unge samt for undergrupper af børnene og de unge. Alle figurer i rapporten indeholder en opdeling af resultaterne i type af indsats, alder, køn, og funktionsnedsættelse. Afsnit 1.1 giver en beskrivelse af målgrupperne, og Tabel 8.2 viser fordelingen af besvarelser på de ovennævnte undergrupper.

1.1 Undersøgelsens målgrupper

Gennem hele rapporten vises resultaterne opdelt på type af indsats, alder, køn og funktionsnedsættelse eller ej. Vi beskriver her kort undersøgelsens målgrupper og undergrupperne inden for målgrupperne.

Type af indsats

Datagrundlaget for undersøgelsen er børn og unge, der enten er anbragt uden for hjemmet, børn og unge, der modtager støttende indsatser, og børn og unge, der modtager tidligt forebyggende indsatser. De er udtrukket til undersøgelsen på baggrund af reglerne før barnets lov, dvs. paragrafferne under servicelovens kapitel 11 om særlig støtte til børn og unge. De bagvedliggende paragraffer, der afgrænser

målgrupperne er vist i Tabel 8.1. Børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, er derudover opdelt i type af anbringelse. Derfor består opdelingen i type af indsats af fem undergrupper:

Børn og unge anbragt i en plejefamilie. Denne undergruppe indeholder alle fire typer af plejefamilier: netværkspleje, almen plejefamilie, forstærket plejefamilie og specialiseret plejefamilie. Her er almen plejefamilie den hyppigst anvendte form for plejefamilie (Lausten, Iversen & Andreasen, 2023).

Børn og unge anbragt på børne- og ungehjem. Denne undergruppe indeholder alle anbringelse på børne- og ungehjem, der er oprettet som døgninstitutioner, dvs. alle åbne, delvis lukkede og sikrede døgninstitutioner, inklusiv de delvis lukkede afdelinger og særligt sikrede afdelinger på døgninstitutioner, oprettet som opholdssteder for børn og unge, eller som er oprettet som kost- og/eller efterskole.

Unge anbragt på eget værelse. Unge anbragt på eget værelse udgør sin egen undergruppe, da denne anbringelsesform afviger fra de to andre typer af anbringelse. Når unge er anbragt på eget værelse, er der som udgangspunkt ikke tilknyttet faste voksne til anbringelsen som ved anbringelse i plejefamilie eller på børne- og ungehjem. Anbringelse på eget værelse sker dog oftest i kombination med anden støtte, fx ungekonsulent eller fast kontaktperson, der kan støtte og vejlede den unge i at klare sig på eget værelse.

Børn og unge der modtager støttende indsats. Denne undergruppe indeholder børn og unge, der modtager støttende indsats efter § 32 i barnets lov. Støttende indsats kan være enten personrettede eller familierettede indsats og de givet på baggrund af en børnefaglig undersøgelse, der afdækker de udfordringer og behov, indsatsen målrettes.

Børn og unge, der modtager tidligt forebyggende indsats. Denne undergruppe indeholder børn og unge, der modtager tidligt forebyggende indsats givet efter § 30 i barnets lov. Tidligt forebyggende indsats indeholder en bred vifte af indsats, der kan være individuelle eller gruppebaserede, som kan være rettet mod forældre og/eller børn og unge, og som kan iværksættes som følge af mistro, sorg, søskendesygdom, skilsmisse eller alkohol- eller stofmisbrugsproblemer i familien. Ved tidligt forebyggende indsats er der ikke krav om, at der gennemføres en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse, og indsatsen kan derfor være iværksat, uden at barnet eller den unge har haft kontakt med en børne- og ungerådgiver.

Denne opdeling i undergrupper er anvendt i flere andre undersøgelser af børn og unge i udsatte positioner, senest i trivselsundersøgelsen blandt børn og unge i udsatte positioner (se Lausten, Iversen & Andreasen, 2023, for en udførlig beskrivelse).

Alder og køn

Alle analyserne er ligeledes opdelt på alder og køn. Alle figurer gennem hele rapporten indeholder derfor svarfordelinger for 14-, 15-, 16- og 17-årige, samt for både drenge og piger.

Funktionsnedsættelse

Specificeringen af børns og unges rettigheder i barnets lov gælder også for børn og unge med funktionsnedsættelser. Derfor opdeler vi analyserne i forhold til, om børnene og de unge har funktionsnedsættelser eller ej med denne opdeling i undergrupper:

- Børn og unge uden funktionsnedsættelse
- Børn og unge med fysisk funktionsnedsættelse
- Børn og unge med psykisk funktionsnedsættelse

Opdelingen på børn og unge med eller uden funktionsnedsættelse bygger på en opgørelse af funktionsnedsættelse fastlagt i Mortensen, Andreasen & Tegtmejer, 2020. Her er flere former for funktionsnedsættelse identificeret og afgrænset ved hjælp af diagnoser registreret i Landspatientregisteret (LPR). Vi har her defineret fysisk funktionsnedsættelse som en funktionsnedsættelse i bevægeapparatet (fx cerebral parese, epilepsi eller erhvervet hjerneskade), funktionsnedsættelse i sanseapparatet (fx syns- eller høretab) eller ord-, tal- eller talevanskeligheder (dvs. specifikke udviklingsforstyrrelser i forhold til tale og sprog). Psykisk funktionsnedsættelse er defineret ved mindst en diagnose inden for ICD-10-koderne for psykiske og adfærdsmæssige forstyrrelser (dvs. DF0-DF9). Vi henviser til Mortensen, Andreasen & Tegtmejer, 2020, for en uddybende gennemgang af, hvilke diagnoser der indgår i kategoriseringen af de enkelte funktionsnedsættelser.

Der er foretaget en prioritering i de tilfælde, hvor barnet eller den unge har både fysisk og psykisk funktionsnedsættelse. Her er børnene og de unge kategoriseret som børn og unge med fysisk funktionsnedsættelse.

2 Retten til at få hjælp

Formålet med barnets lov er "at tilbyde børn og unge og deres familier rådgivning, hjælp og støtte for at forebygge sociale problemer" og "at tilgodese særlige behov, der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer hos et barn eller en ung" (barnets lov § 1, jf. LBK nr. 890 af 19/06/2024). Derudover præciseres det, at alle "børn og unge, der opholder sig lovligt i Danmark, har ret til hjælp efter denne lov" (barnets lov § 4, jf. LBK nr. 890 af 19/06/2024). Disse to formål samles i § 5, der siger, at "Børn og unge med behov for særlig støtte, herunder børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, har ret til omsorg, tryghed, beskyttelse og inddragelse for at opnå mulighed for udvikling, læring, sundhed og trivsel og har ret til at udvikle sig i gode sociale fællesskaber." Børn og unge har altså ret til at få hjælp og støtte, så de kan opnå muligheden for at udvikle sig. Dette svarer til det formål, som var beskrevet i servicelovens formålsparagraf § 46 om særlig støtte til børn og unge (lov om social service, jf. LBK nr. 1089 af 16/08/2023), ligesom det svarer til de beskrevne rettigheder i FN's børnekonvention.

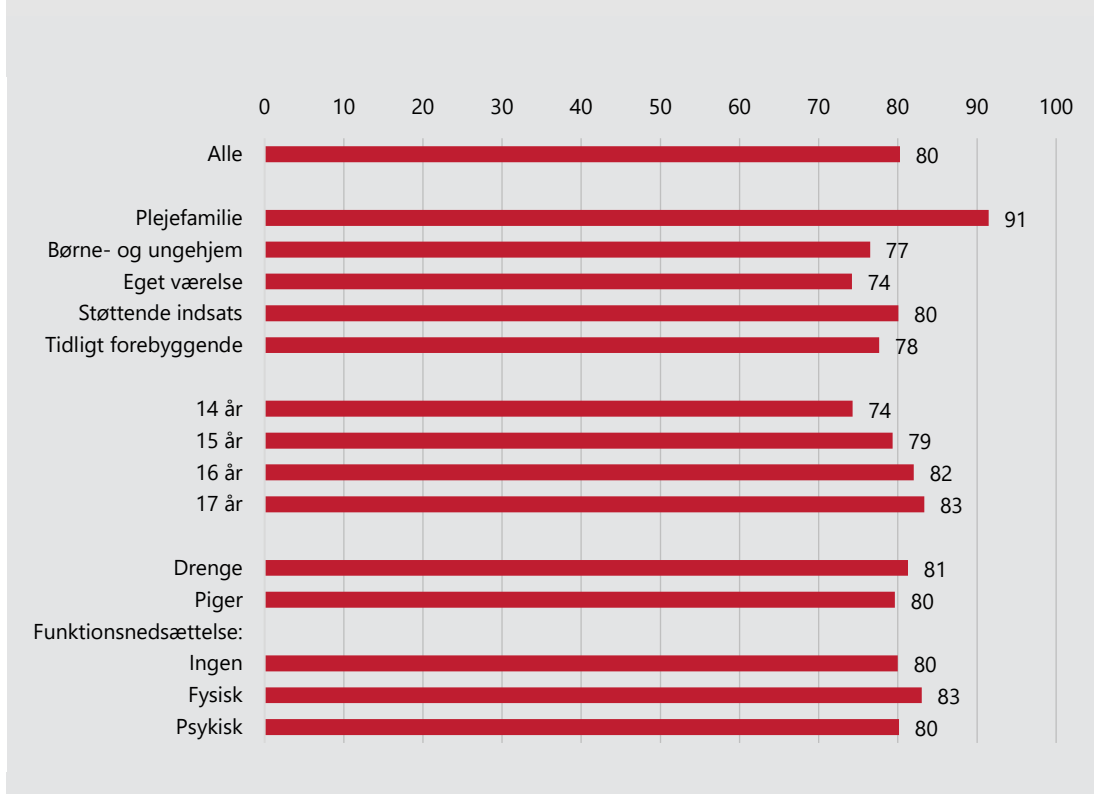
Temaet i denne del af undersøgelsen er derfor, om børn og unge ved, at de har rettigheder, hvis de har brug for hjælp og støtte fra kommunen, og om børn og unge ved, hvem de skal gå til for at få undersøgt, om de kan få hjælp og støtte fra kommunen.

8 ud af 10 af de børn og unge, der har svaret på spørgeskemaet, ved, at børn og unge har ret til at få hjælp og støtte, hvis de har brug for det (Figur 2.1). Andelen er størst blandt børn og unge, der er anbragt i en plejefamilie. Her svarer næsten alle (91 %), at de ved, at børn og unge har rettigheder. Dette er markant højere end alle andre grupper af børn og unge i undersøgelsen, hvor omkring 80 % eller færre ved, at de har ret til at få støtte.

De ældste blandt respondenterne, dvs. de 16- og 17-årige, ved i højere grad end de yngste, at børn og unge har ret til at få hjælp, hvis de har brug for det. Derudover er der ingen forskel i kendskab til rettigheder på tværs af køn eller på tværs af børn og unge uden eller med en funktionsnedsættelse.

Det samlede billede er således, at børn og unge i udsatte positioner i overvejende grad har kendskab til, at de har rettigheder, der sikrer, at de kan få hjælp og støtte, hvis de har behov for det. Ydermere er der en tendens til, at børn og unge anbragt i en plejefamilie har større kendskab til, at de har rettigheder, end børn og unge i de øvrige grupper.

Figur 2.1 Andel børn og unge, der svarer 'Ja' til spørgsmålet: "Ved du, at børn og unge har nogle rettigheder, hvis de har brug for at få hjælp og støtte fra kommunen?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.758.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

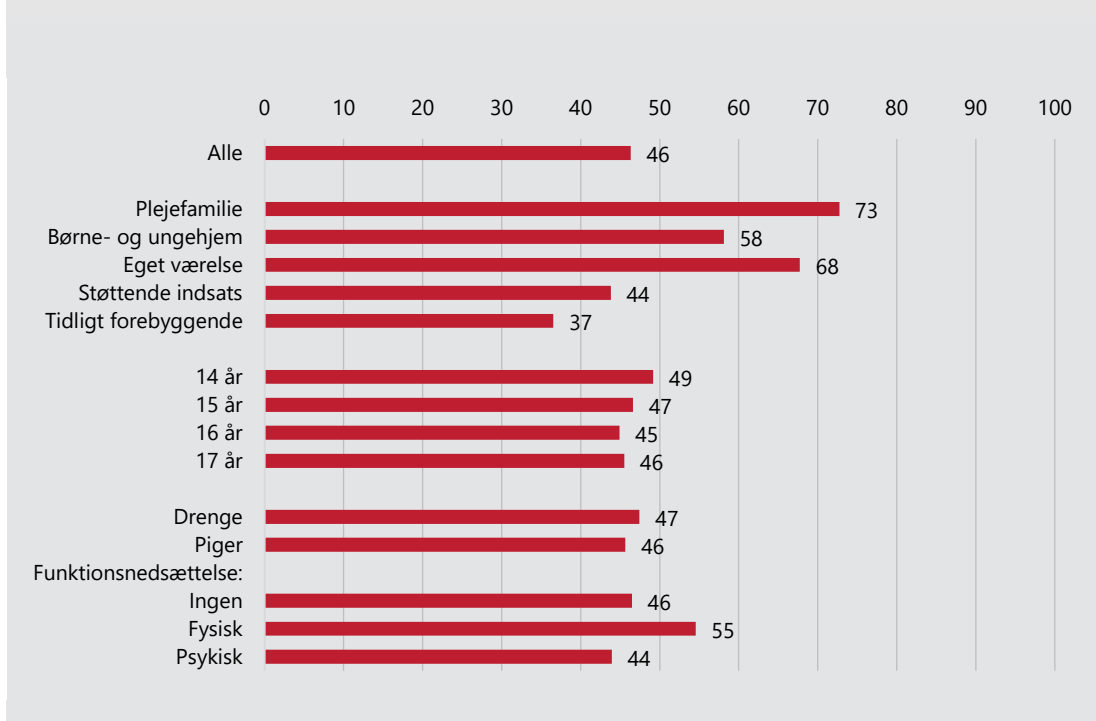
2.1 Mindre viden om, hvem de skal gå til

På trods af, at hovedparten af børnene og de unge har kendskab til, at de har ret til at få hjælp og støtte, halter det med deres viden om, hvem de skal gå til for at få undersøgt, om de kan få hjælp og støtte. Dette gælder både i situationer, hvor de har behov for anden eller mere hjælp, end de allerede modtager, og i situationer, hvor indsatsen er ophørt, og de oplever at have brug for hjælp igen. Knap halvdelen af børnene og de unge (46 %) svarer positivt på dette spørgsmål, jf. Figur 2.2.

Det er i langt overvejende grad børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, der svarer, at de ved, hvem de skal gå til for at få undersøgt, om de kan få hjælp og støtte. 73 % af børn og unge anbragt i en plejefamilie, 58 % af børn og unge på børne- og ungehjem, og 68 % af de unge anbragt på eget værelse ved, hvem de skal gå til. Disse andele er statistisk signifikant højere end andelen blandt børn og

unge i støttende indsatser, der ligger på 44 %, og børn og unge i tidligt forebyggende indsatser, der ligger på 37 %. Børn og unge i støttende og tidligt forebyggende indsatser ved altså i mindre grad, hvem de kan gå til for at få hjælp.

Figur 2.2 Andel børn og unge, der svarer 'Ja' til spørgsmålet: "Ved du, hvem du skal gå til for at få undersøgt, om du kan få hjælp og støtte fra kommunen?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.750.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

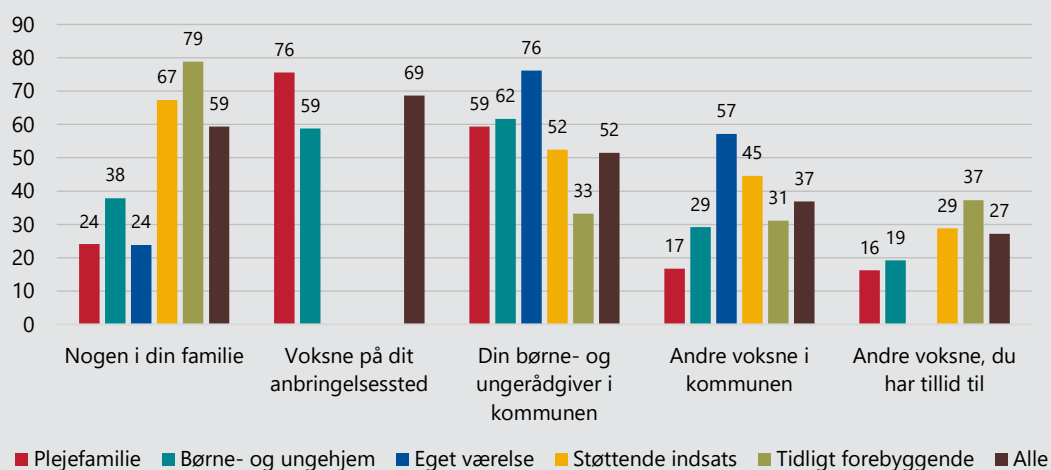
Børn og unge med fysiske funktionsnedsættelser ved i højere grad end børn og unge uden funktionsnedsættelse og børn og unge med psykisk funktionsnedsættelse, hvem de skal gå til. Det gælder for lidt over halvdelen af dem med fysisk funktionsnedsættelse (55 %), mens andelen for de to andre grupper er hhv. 46 og 44 %.

Der er ingen statistisk signifikant forskel på tværs af børnene og de unges alder og køn.

Når vi ser nærmere på, hvem børnene og de unge vil gå til for at få undersøgt, om de kan få hjælp og støtte fra kommunen, ser vi, at typen af indsats spiller en stor rolle, jf. Figur 2.3. Børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, vil i langt mindre grad end børn og unge i støttende og tidligt forebyggende indsatser gå til nogen i deres familie. I denne sammenhæng er familie i spørgsmålsformuleringen til

børnene og de unge formuleret som "nogen i din familie, fx din mor, far, moster eller dine søskende". Børn og unge anbragt i en plejefamilie og unge anbragt på eget værelse ligger lavest, hvor 24 % af dem, dvs. hver fjerde, har svaret, at de vil gå til nogen i deres familie, mens 38 % af børnene og de unge på børne- og ungehjem svarer, at de vil gå til nogen i familien. Til sammenligning vil langt over halvdelen, nemlig 67 % af børn og unge i støttende indsats og 79 % af børn og unge i tidligt forebyggende indsats, gå til nogen i deres familie.

Figur 2.3 Fordeling af svar på spørgsmålet om, hvem børn og unge vil gå til, hvis de gerne vil have undersøgt, om de kan få hjælp og støtte fra kommunen. Opdelt på type af indsats. Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 1.274 (afgrænset til børn og unge, der har svaret 'Ja' til spørgsmålet vist i Figur 2.2). Børnene og de unge har kunnet angive mere end en svarkategori.

Da det kun er børn og unge anbragt uden for hjemmet, der har kunnet svare 'Voksne på dit anbringelsessted', er procentgrundlaget for denne svarkategori afgrænset til 289 børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

Børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, vil i stedet gå til en voksen på deres anbringelsessted, dvs. enten en af de voksne i deres plejefamilie eller en voksen på børne- og ungehjemmet. Her er det hhv. 75 og 59 % af børnene og de unge, der svarer, at de vil gå til en voksen på anbringelsesstedet. Unge anbragt på eget værelse har ikke på samme måde voksne på deres anbringelsessted. Derfor svarer de i langt højere grad, at de vil gå til deres børne- og ungerådgiver i kommunen (76 %) eller en anden voksen i kommunen (57 %). Denne anden voksen kan fx være en kontaktperson, som er tilknyttet den unge.

Børn og unge i tidligt forebyggende indsatser angiver ikke så ofte, at de vil gå til deres børne- og ungerådgiver (33 %), sammenlignet med de andre grupper af børn og unge, hvor mindst halvdelen af dem svarer, at børne- og ungerådgiveren er en person, de vil kunne gå til for at få undersøgt, om de kan få mere hjælp og støtte. Denne forskel er statistisk signifikant og er muligvis en naturlig forskel, i og med at børn og unge i tidligt forebyggende indsatser kan modtage støtte i form af 10 timers psykologbistand, netværks- eller gruppesamtaler, uden at de selv har været i kontakt med børne- og ungerådgiveren og derfor ikke nødvendigvis kender børne- og ungerådgiveren.

Samlet set viser undersøgelsen, at de fleste børn og unge ved, at de har nogle rettigheder, når de får en støtteindsats gennem kommunen. Adspurgt svarer 8 ud af 10, at de ved, at børn og unge har nogle rettigheder. Men når det kommer til at gøre brug af retten til at få hjælp, er det kun knap halvdelen, der svarer, at de ved, hvem de skal gå til for at få undersøgt, om de kan få hjælp og støtte fra kommunen. Her ligger således et potentiale i at informere alle børn og unge om, hvem de kan gå til, hvis de oplever at have brug for at få hjælp og støtte.

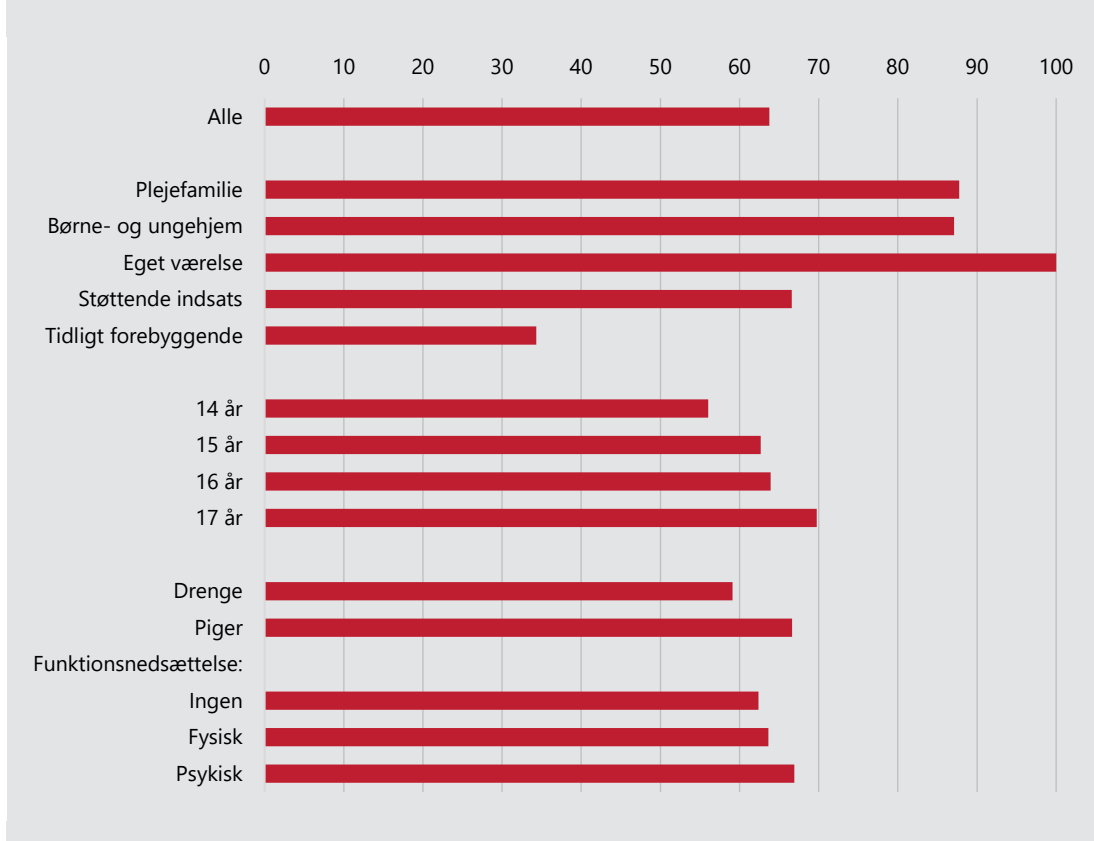
3 Retten til inddragelse

Barnets lov styrker børns rettigheder på en række punkter, og inddragelse af børn og unge er i særlig fokus. Det fremgår af barnets lov, at børn og unge har ret til at blive inddraget i alle beslutninger, der vedrører dem. Lovteksten til dette er § 5, stk. 3, der tilsiger, at *"Barnets eller den unges holdning og synspunkter skal tilvejebringes og inddrages løbende ved samtaler og anden direkte kontakt, inden der træffes beslutninger eller afgørelser efter loven om barnets eller den unges forhold"*. Der er ikke specificeret en alder i forhold til, hvornår børn er gamle nok til at blive inddraget, eller et niveau for, hvornår funktionsnedsættelse kan være en hindring for inddragelse. § 5, stk. 4 siger blot, at *"Kravet om samtaler og anden direkte kontakt i stk. 3 kan i helt særlige tilfælde helt eller delvis fraviges, hvis barnets eller den unges alder eller andre forhold i afgørende grad taler imod det. Barnets eller den unges holdning og synspunkter skal i disse tilfælde tilvejebringes på anden vis"*. Sagsbehandlingen skal tilrettelægges, så *"barnet eller den unge har mulighed for at medvirke aktivt i forløbet på live fod med forældrene"* og med *"respekt for børns og unges forskellighed"* (barnets lov § 8). Barnets eller den unges holdninger og synspunkter skal altså som udgangspunkt altid tilvejebringes.

Vi har i denne undersøgelse spurgt børnene og de unge, om de bliver inddraget, når der træffes beslutninger i deres sag. Spørgsmålene er baseret på, at børnene og de unge har kendskab til, hvem deres børne- og ungerådgiver er. Derfor har vi indledningsvist undersøgt, om børnene og de unge ved, hvem deres børne- og ungerådgiver er. 2 ud af 3 børn og unge (64 %) ved, hvem deres børne- og ungerådgiver er (Figur 3.1). Det er især børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, der har kendskab til deres børne- og ungerådgiver, mens andelen blandt børn og unge i støttende indsatser ligger tæt på det gennemsnitlige niveau (67 %). Andelen af børn og unge i tidligt forebyggende indsatser, der ved, hvem deres børne- og ungerådgiver er, er betydeligt lavere (34 %).

Børn og unge anbragt i en plejefamilie og børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem, ligger på samme niveau i forhold til kendskabet til deres børne- og ungerådgiver, hvor knap 9 ud af 10 svarer, at de ved, hvem deres børne- og ungerådgiver er (87-88 %). Alle unge anbragt på eget værelse svarer, at de har kendskab til deres børne- og ungerådgiver. Derudover viser undersøgelsen, at det er de ældste (de 17-årige), pigerne og børn og unge med psykisk funktionsnedsættelse, der oftest ved, hvem deres børne- og ungerådgiver er.

Figur 3.1 Andel børn og unge, der svarer 'Ja' til spørgsmålet: "Ved du, hvem din børne- og ungerådgiver er?". Procent.

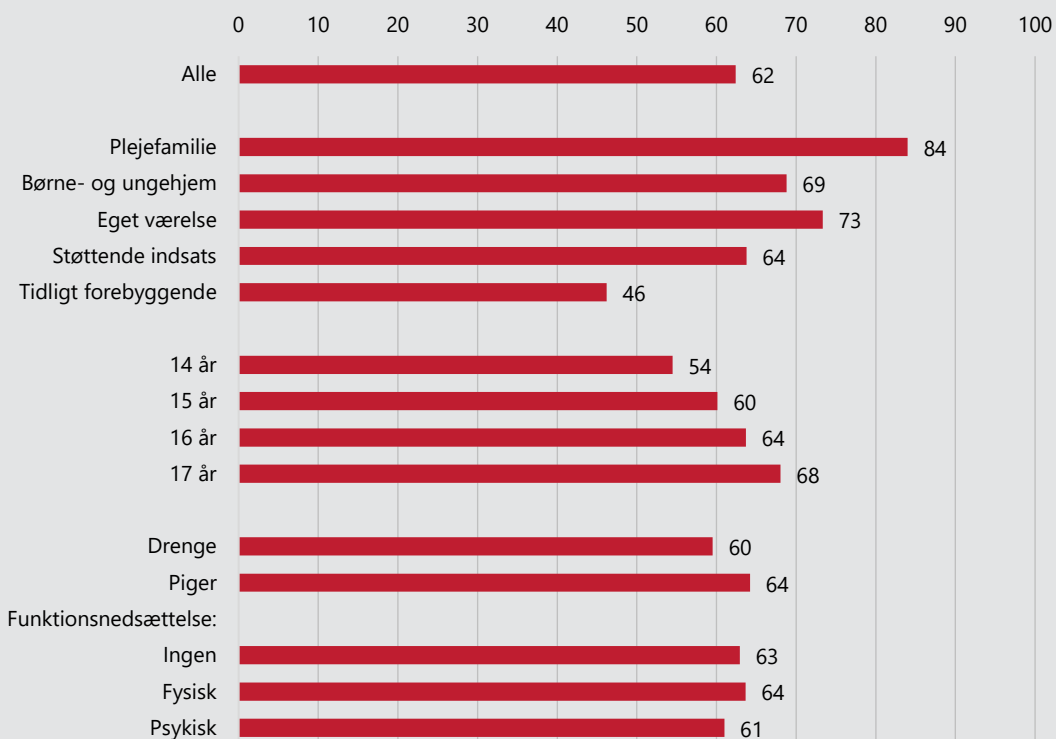
Anm.: Procentgrundlag = 2.747.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

2 ud af 3 børn og unge ved, at de skal inddrages, før der skal tages beslutninger om, hvad der skal ske i deres sag (Figur 3.2). Det er især børn og unge anbragt i en plejefamilie, der ved, at deres holdning også skal tilvejebringes, når der træffes beslutninger i deres sag (84 %). Børn og unge på børne- og ungehjem, unge anbragt på eget værelse, og børn og unge i støttende indsatser ligger signifikant lavere med en andel omkring 64-73 %. Lavest ligger børn og unge i tidligt forebyggende indsatser. Her ved mindre end halvdelen (46 %), at børne- og ungerådgiveren skal tilvejebringe deres holdninger og synspunkter, inden der træffes beslutninger eller afgørelser i deres sag.

De ældste, dvs. de 17-årige, og pigerne ved i højere grad end de yngre og drengene, at de skal inddrages, når der træffes beslutninger i deres sag, hvorimod der ingen statistisk signifikant forskel er i forhold til børn og unge med eller uden en funktionsnedsættelse.

Figur 3.2 Andel børn og unge, der svarer 'Ja' til spørgsmålet: "Ved du, at din børne- og ungerådgiver skal spørge dig om din holdning til det, der skal tages beslutning om, inden det bliver besluttet, hvad der skal ske?". Procent.

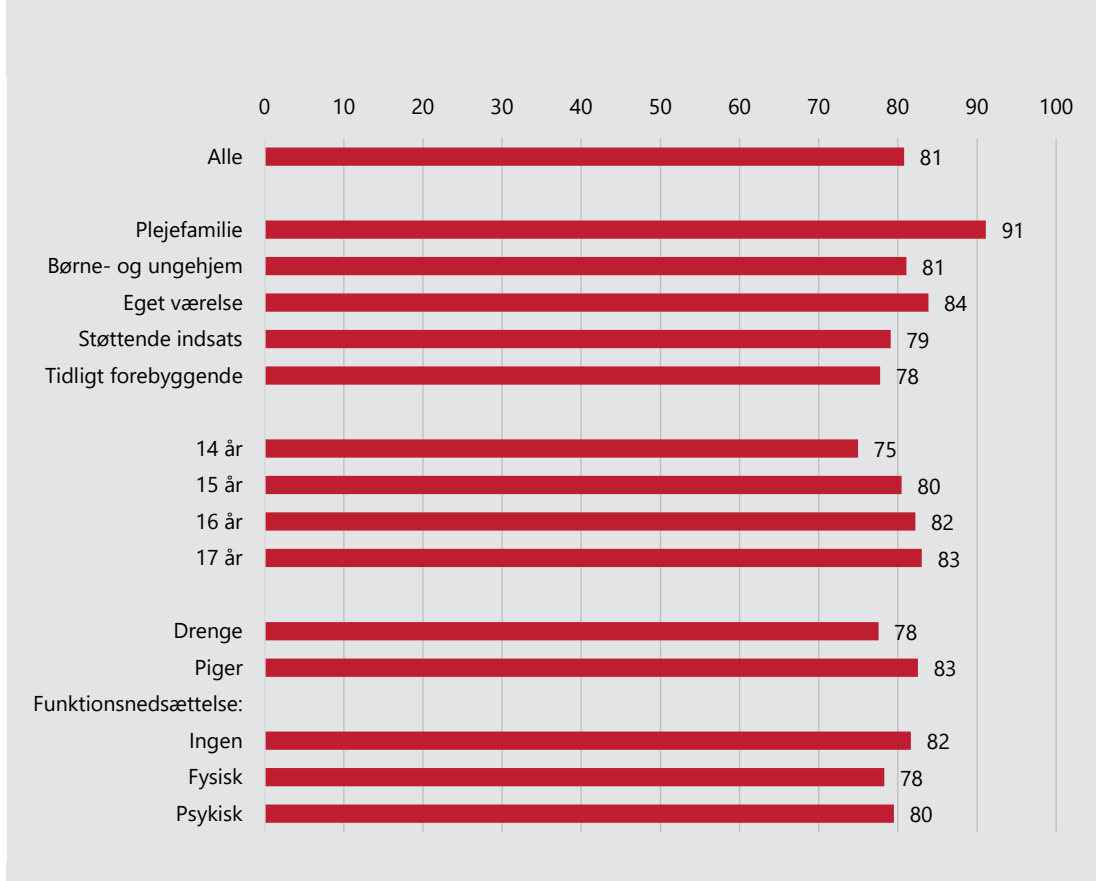

Anm.: Procentgrundlag = 2.729.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

Blandt de børn og unge, der ved, at deres børne- og ungerådgiver skal tilvejebringe deres holdninger og synspunkter, dvs. den andel, der har svaret 'Ja' i Figur 3.2 ovenfor, svarer hovedparten af dem, at deres børne- og ungerådgiver har spurgt om deres holdning. Figur 3.3 viser, at 81 % har svaret 'Ja, altid' eller 'Ja, nogle gange'. Andelen er højest blandt børn og unge anbragt i en plejefamilie, hvor 91 % af dem svarer, at de er blevet spurgt, mens børn og unge i tidligt forebyggende indsatser også ligger relativt højt med 78 %.

Figur 3.3 Børn og unge, der svarer 'Ja, altid' eller 'Ja, nogle gange' til spørgsmålet: "Har din børne- og ungerådgiver spurgt om din holdning til det, der skulle tages beslutning om?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 1.752 (afgrænset til børn og unge, der har svaret 'Ja' til spørgsmålet vist i Figur 3.1).

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

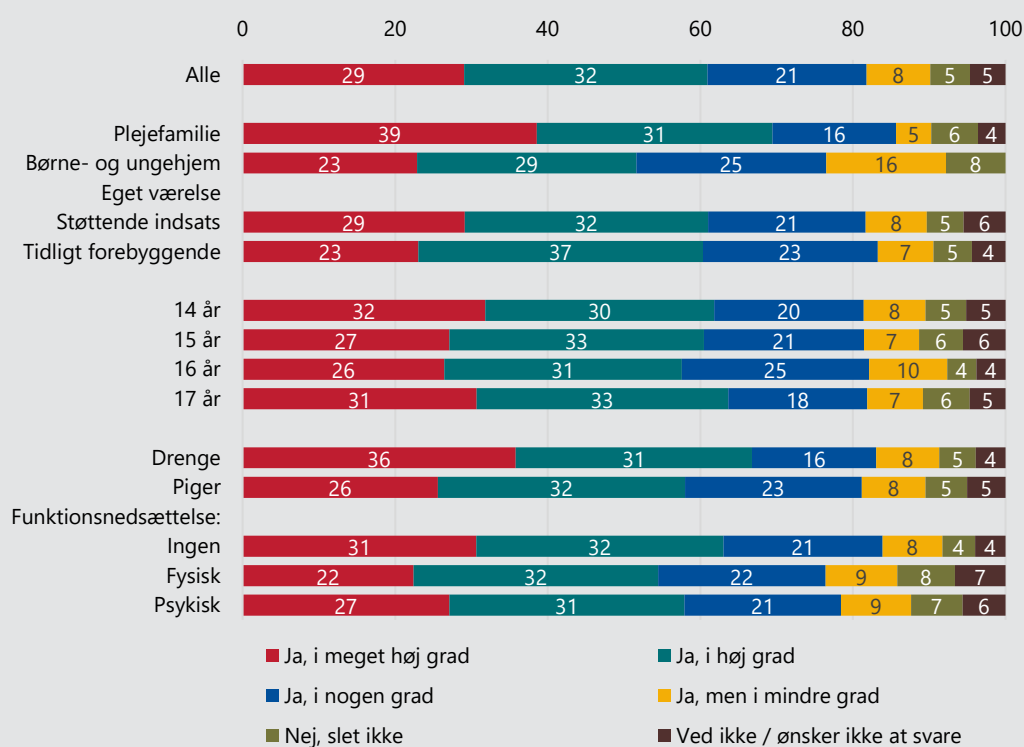
De 16- og 17-årige er oftere blevet spurgt om deres holdning, sammenlignet med de 14-årige, og pigerne svarere oftere, at de er blevet spurgt, sammenlignet med drengene (henholdsvis 83 % af pigerne og 73 % af drengene). Der er ingen statistisk signifikant forskel, når børnene og de unge opdeles i forhold til, om de har en funktionsnedsættelse eller ej.

3.1 Oplevelsen af at blive lyttet til

Vi stiller børnene og de unge et helt konkret spørgsmål, om de "oplevede, at deres børne- og ungerådgiver lyttede til deres ønsker" ved det sidste møde. Figur 3.4 viser svarfordelingen, der går fra 'Ja, i meget høj grad' til 'Nej, slet ikke', inklusive den

gruppe af børn og unge, der ikke ved, om børne- og ungerådgiveren lyttede, eller ikke ønsker at svare på spørgsmålet.

Figur 3.4 Børn og unge opdelt efter deres svar på spørgsmålet: "Oplevede du sidste gang, at din børne- og ungerådgiver lyttede til dine ønsker?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 1.414 (børn og unge, der har svaret 'Ja' til spørgsmålet vist i Figur 3.3).

Af diskretionshensyn er svarene for unge anbragt på eget værelse ikke vist, mens svarkategorierne 'Nej' og 'Ved ikke' er slået sammen for børn og unge anbragt på børne- og ungehjem.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

61 % af børnene og de unge svarer, at de i høj grad eller i meget høj grad oplevede, at børne- og ungerådgiveren lyttede til deres ønsker. Hvis vi inkluderer svar som 'Ja, i nogen grad', er andelen oppe på 82 %. Det er kun en meget lille andel, der direkte svarer 'Nej, slet ikke' til, at børne- og ungerådgiveren lyttede til deres ønsker, svarende til 5 % af alle de adspurgte.

Børn og unge i plejefamilie ligger her statistisk signifikant højere end børn og unge, der modtager andre typer af støtte. 69 % af børnene og de unge anbragt i en plejefamilie oplevede, at de blev lyttet til. Drengene oplever sig ligeledes mere lyttet til

sammenlignet med pigerne, mens børn og unge med psykisk funktionsnedsættelse i mindre grad oplever sig lyttet til.

Samlet set ved en stor andel af børn og unge, der modtager sociale indsatser, at de har ret til at blive inddraget (2 ud af 3 svarer bekræftende), langt størstedelen af dem svarer, at deres børne- og ungerådgiver har spurgt til deres holdninger og ønsker, mens en lidt lavere andel svarer, at de ved sidste møde i høj grad oplevede, at deres børne- og ungerådgiver lyttede til deres ønsker. Børn og unge i støttende indsatser ligger generelt lavere i deres angivelse af, om de oplever sig inddraget og lyttet til, end børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, hvorfor udbredelse af kendskab til retten til inddragelse og retten til at få tilvejebragt sine holdninger og synspunkter før, der træffes beslutninger i deres sag, med fordel kan målrettes dem.

4 Retten til at have en bisidder med

Alle har ret til at have en bisidder med i forbindelse med møder med offentlige myndigheder. Denne rettighed præciseres i barnets lov § 6, hvor der står, at *“Et barn eller en ung, hvis sag behandles efter denne lov, har på ethvert tidspunkt af sagens behandling ret til at lade sig bistå af andre”* (barnets lov § 6, jf. LBK nr. 890 af 19/06/2024). Børn og unge har altså ret til at have en bisidder med til møder og samtaler. En bisidder er en støtteperson, som kan støtte barnet eller den unge før, under og efter et møde med offentlige myndigheder, som kan være med til at sikre, at barnet eller den unge er forberedt til mødet og ved, hvad der skal ske, og som kan hjælpe barnet eller den unge med at få sagt det, barnet eller den unge gerne vil sige på mødet.

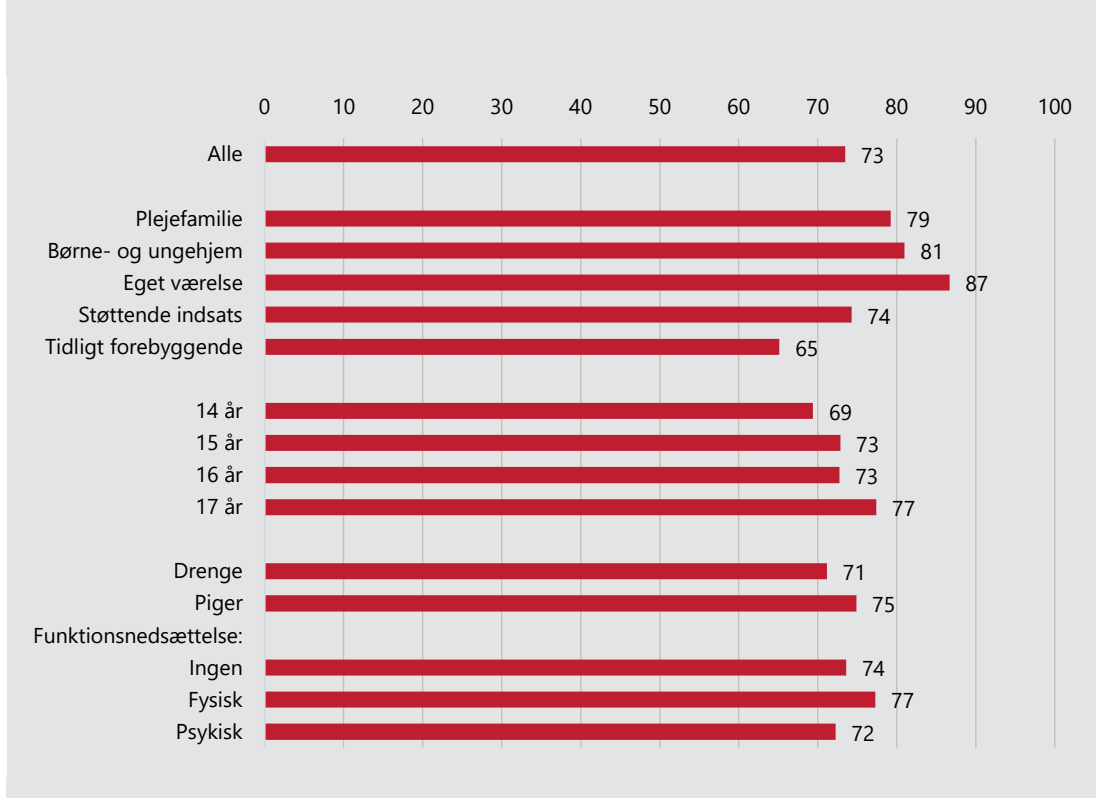
§ 6 i barnets lov præciserer også, at det er kommunen, der skal oplyse barnet eller den unge om, at de har ret til en bisidder. Alle børn og unge har altså også ret til at vide, at de har ret til en bisidder.

Der findes ingen officielle statistikker over antallet af børn, der har en bisidder med til møder eller samtaler. Børns Vilkår noterer i Svigt af børn 2024, at 570 børn og unge fik en bisidder fra Børns Vilkår i 2023, og at i alt 6.694 børn og unge har haft en bisidder fra Børns Vilkår i forbindelse med en sag i kommunen eller i Familierets-huset, siden bisidderordningen startede i 2008 (Børns Vilkår, 2024).

Vi har i denne undersøgelse stillet børnene og de unge spørgsmålet, om de ved, at de har ret til at have en bisidder med til møder og samtaler med kommunen. Det ved 3 ud af 4 af de børn og unge, der har deltaget i undersøgelsen (73 %, se Figur 4.1). Igen er det overvejende børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, der ved, at de har ret til at have en bisidder med til møder og samtaler (79-87 %), mens andelen er lavere blandt børn og unge i støttende og tidligt forebyggende indsatser (hhv. 74 og 63 %).

De ældste, dvs. de 17-årige, og pigerne har størst kendskab til retten til bisidder, mens der ikke er nogen statistisk signifikant forskel i forhold til, om barnet har funktionsnedsættelse eller ej.

Figur 4.1 Andel børn og unge, der svarer 'Ja' til spørgsmålet: "Ved du, at du har ret til at have en bisidder med til møder og samtaler med kommunen?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.748.

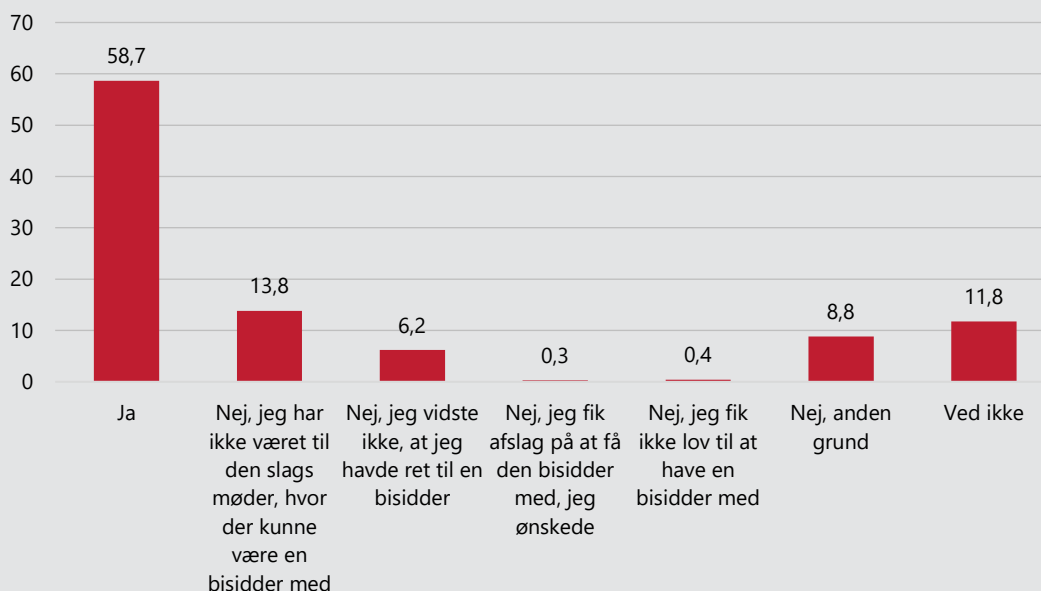
Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

4.1 Brug af bisidder

3 ud af 4 børn og unge ved, at de kan have en bisidder med til møder og samtaler jf. Figur 4.1. Men når det kommer til spørgsmålet om, hvorvidt de har haft en bisidder med til møder og samtaler, er det blot 59 % af børnene og de unge, der svarer bekræftende (Figur 4.2). Knap hvert sjette barn eller ung, svarende til 14 %, svarer nej, da de ikke har været til den slags møder, hvor der kunne være en bisidder med. Det er især børn og unge i støttende eller tidligt forebyggende indsatser, der udgør gruppen af børn og unge, der ikke har været til møder, hvor de kunne have en bisidder med.

Samlet set har 3 ud af 4 af børnene og de unge altså enten haft en bisidder med til møder eller samtaler eller ikke været til den slags møder og samtaler, hvor de har ret til at have en bisidder med.

Figur 4.2 Børn og unge opdelt efter deres svar på spørgsmålet: "Har du haft en bisidder med ved møder og samtaler med kommunen?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.783.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

Den resterende fjerdedel svarer nej til spørgsmålet om, hvorvidt de har haft en bisidder med til møder eller samtaler, men med forskellige begrundelser: 6 % af dem vidste ikke, de havde ret til en bisidder, 9 % svarer, at der var en anden grund, mens ganske få, under 1 %, svarer, at de enten fik afslag på at få den bisidder med, som de ønskede, eller at de ikke fik lov til at have en bisidder med, selvom de ønskede det².

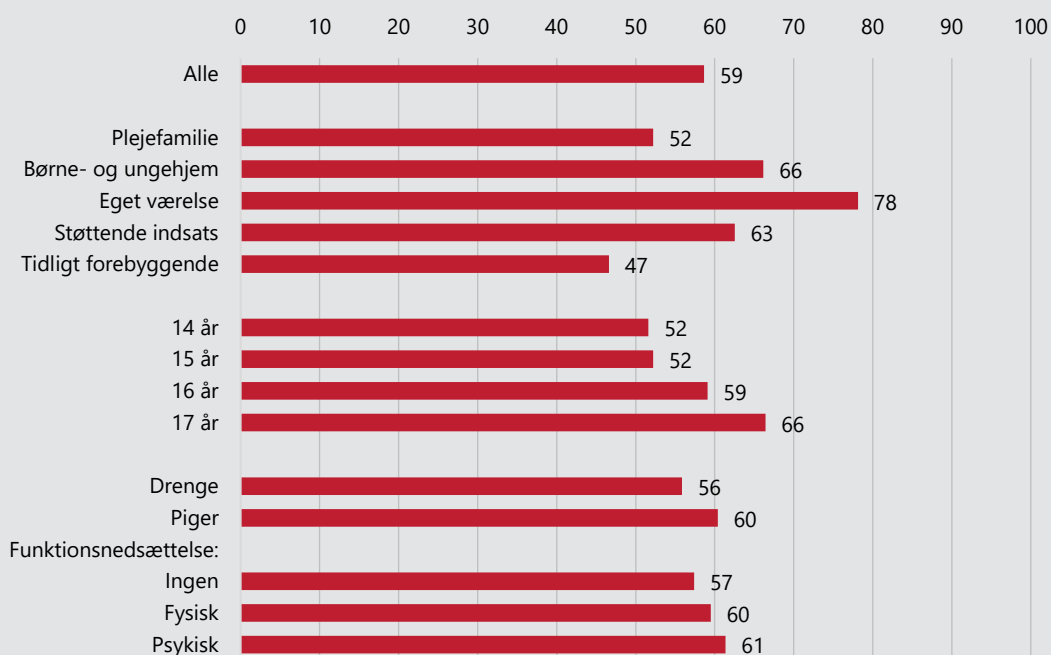
Vi har set nærmere på den gruppe af børn og unge, der svarer, at de har haft en bisidder med til møder eller samtaler (Figur 4.3). Her er det tydeligt, at børn og unge anbragt på børne- og ungehjem, unge anbragt på eget værelse og børn og unge i støttende indsatser oftere har en bisidder med til møder end børn og unge anbragt i en plejefamilie og børn og unge i tidligt forebyggende indsatser. Spørgsmålet er her, om forskellen skyldes, at børn og unge anbragt i en plejefamilie har deres plejeforælder med til møder, men ikke anser dem som værende bisiddere. For børn og unge i tidligt forebyggende indsatser kan forklaringen være, at de i mindre omfang

² Kommunen kan afslå barnets eller den unges ønske om en konkret bisidder under bestemte forhold, jf. barnets lov § 6, stk. 2 og 3.

går til møder med kommunen, hvor der er behov for en bisidder, end det gælder for de øvrige grupper af børn og unge i undersøgelsen.

Undersøgelsen viser endvidere i Figur 4.3, at det oftere er de 16- og 17-årige, der har haft en bisidder med til møder, sammenlignet med de 14- og 15-årige, samt at piger oftere end drenge har en bisidder med til møder. Der er ingen statistisk signifikant forskel i andelen, der har haft en bisidder med, når børn og unge opdeles efter, om de har en funktionsnedsættelse eller ej.

Figur 4.3 Andel børn og unge, der svarer 'Ja' til spørgsmålet: "Har du haft en bisidder med ved møder og samtaler med kommunen?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.783.

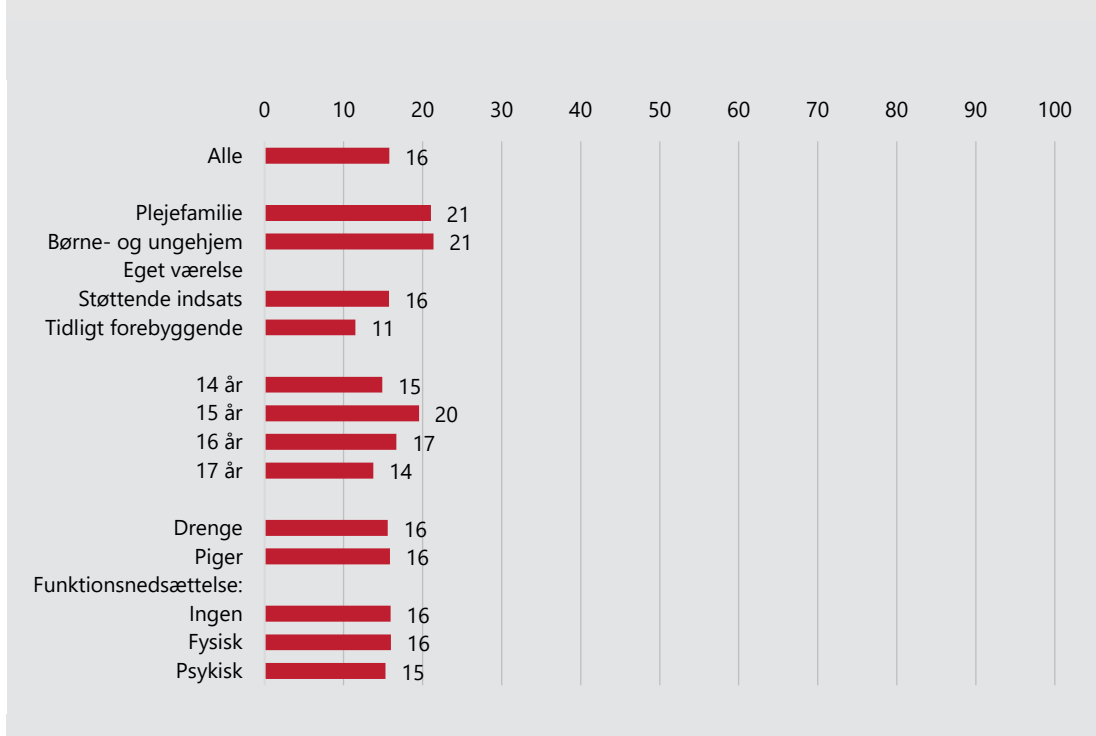
Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

I den anden ende af skalaen er den samlede gruppe af børn og unge, der svarer nej til at have haft en bisidder med til møder, og som angiver en anden grund end det, at de ikke har været til den slags møder, hvor de kunne have en bisidder med. I Figur 4.4 har vi samlet svarene for de fire svarkategorier "Nej, jeg vidste ikke, at jeg havde ret til en bisidder", "Nej, jeg fik afslag på at få den bisidder med, jeg ønskede", "Nej, jeg fik ikke lov til at have en bisidder med" og "Nej, anden grund". Disse fire

svarkategorier er samlet under én, da der er for få svar i de enkelte svarkategorier til, at gruppen kan opdeles på undergrupper.

Der er i alt 16 % af alle børn og unge, der svarer nej af en anden grund (Figur 4.4). Det er især børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet i enten en plejefamilie eller på børne- og ungehjem, der har svaret nej af en anden grund til, at de har haft en bisidder med til møde. Her er det hvert femte barn eller ung (21 %), der har svaret nej, enten fordi de ikke vidste, de havde ret til at have en bisidder med, fordi de fik afslag på at få den bisidder med, som de ønskede, fordi de ikke fik lov til at have en bisidder med, eller af en anden årsag, som ikke falder ind under de nævnte.

Figur 4.4 Andel børn og unge, der samlet svarer 'Nej, anden grund' til spørgsmålet: "Har du haft en bisidder med ved møder og samtaler med kommunen?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.783.

Svarkategorien 'Nej, anden grund' indeholder underkategorierne 'Nej, jeg vidste ikke, at jeg havde ret til en bisidder', 'Nej, jeg fik afslag på at få den bisidder med, jeg ønskede', 'Nej, jeg fik ikke lov til at have en bisidder med' og 'Nej, anden grund'. De er samlet under 'Nej, anden grund', da der er for få svar i de enkelte svarkategorier til, at det kan vises.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

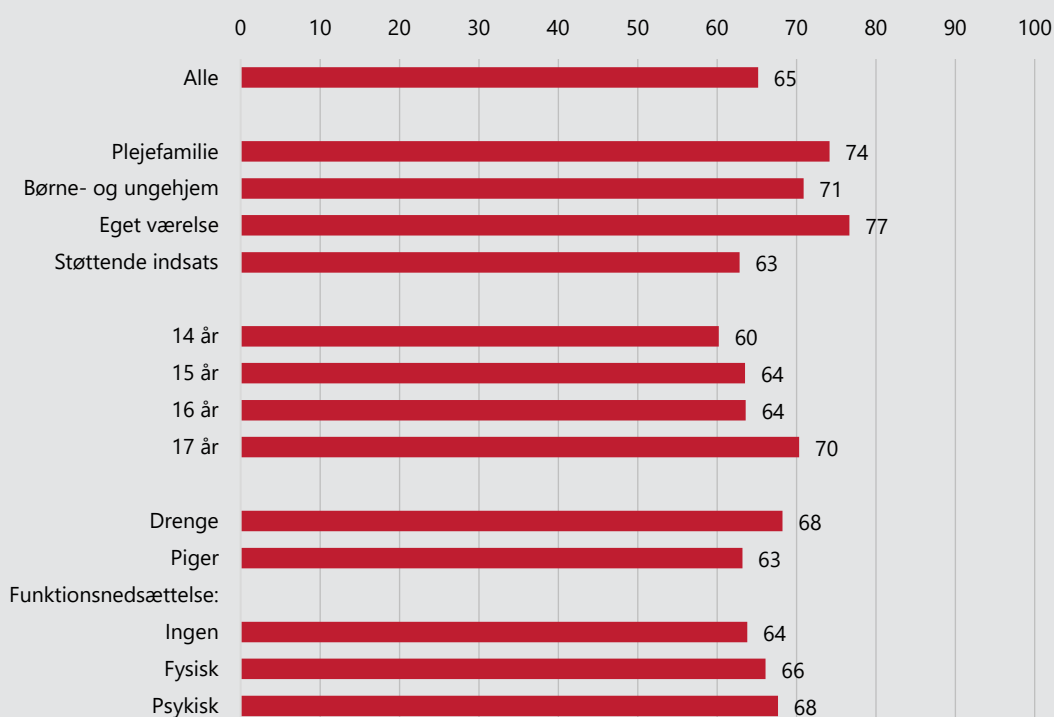
Det er især de 15-årige, der har svaret i denne nej-kategori (20 %), sammenlignet med de tre andre aldersgrupper, mens der ikke er statistisk signifikant forskel over køn eller funktionsnedsættelse.

Samlet set viser undersøgelsen, at 3 ud af 4 af børnene og de unge ved, at de har ret til at have en bisidder med til møder med kommunen, mens 59 % af børnene og de unge svarer, at de faktisk har haft en bisidder med til møder. 16 % har ikke haft en bisidder med til møder, enten fordi de ikke vidste, at de havde ret til at have en bisidder med, fordi de fik afslag på at have den bisidder med, de ønskede, fordi de ikke fik lov til at have en bisidder med eller af en anden årsag. Dette gælder særligt for børn og unge anbragt i plejefamilie og børn og unge på børne- og ungehjem.

5 Retten til at klage

Børn og unge, der er fyldt 10 år, har ret til at klage over en række forskellige typer af afgørelser (barnets lov § 145, jf. LBK nr. 890 af 19/06/2024). Det gælder bl.a. afgørelser om støttende indsatser, afgørelser om anbringelse med samtykke og anbringelse uden samtykke, valg af anbringelsessted, afgørelser om skift af anbringelsessted, ligesom det gælder afgørelser om hjemgivelse og afgørelser om samvær. Spørgsmålene omkring retten til at klage er derfor kun stillet til børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, eller som modtager støttende indsatser. Børn og unge, der modtager tidligt forebyggende indsatser, har ikke samme ret til at klage over afgørelserne omkring deres indsats.

Figur 5.1 Andel børn og unge, der svarer 'Ja' til spørgsmålet: "Ved du, at du har ret til at klage, hvis du ikke er enig i kommunens beslutninger?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.122 (børn og unge i tidligt forebyggende støtte er ikke inkluderet i dette spørgsmål).

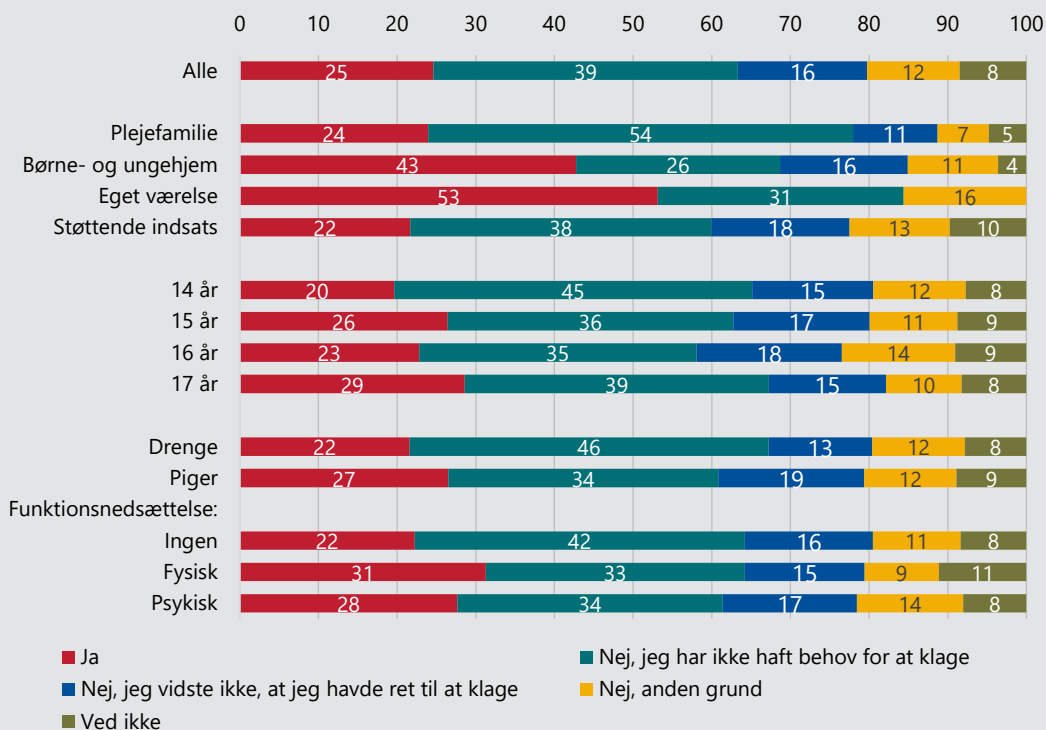
Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

2 ud af 3 børn og unge svarer, at de ved, at de har ret til at klage, hvis de ikke er enige i kommunens beslutninger (65 %, se Figur 5.1). Det er især børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, der ved, at de har ret til at klage (71-77 %), mens børn og unge i støttende indsatser ligger lidt lavere (63 %). Undersøgelsen viser også, at det særligt er de ældste (de 17-årige), der ved, at de har ret til at klage, hvis de er uenige i en afgørelse.

5.1 Hver fjerde har prøvet at klage

Når det drejer sig om at gøre brug af retten til at klage, svarer hvert fjerde barn eller ung, at de på et tidspunkt har klaget over en af kommunens afgørelser i deres sag (se Figur 5.2). Det er især børn og unge på børne- og ungehjem og unge, som er anbragt på eget værelse, der har benyttet sig af muligheden for at klage. Her svarer hhv. 43 og 53 %, at de på et tidspunkt har klaget over en afgørelse, hvor det samme gælder for 24 % af børn og unge anbragt i plejefamilie og 22 % af børn og unge i støttende indsatser. Der er ingen forskel i andelen, der har klaget på tværs af alder og køn, mens børn og unge med funktionsnedsættelse i højere grad har benyttet sig af klagemuligheden end børn og unge uden funktionsnedsættelse.

Figur 5.2 Børn og unge opdelt efter deres svar på spørgsmålet: "Har du på et eller flere tidspunkter klaget over en af kommunens beslutninger i din sag?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.189 (børn og unge i tidligt forebyggende støtte er ikke inkluderet i dette spørgsmål).

Svarene for unge anbragt på eget værelse for de sidste tre kategorier er samlet under kategorien 'Nej, anden grund'.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

Figur 5.2 viser også andelen af børn og unge, der svarer nej til at have klaget. Samlet set svarer 39 %, at de ikke har klaget, fordi de ikke har haft behov for at klage, mens 16 % svarer, at de ikke vidste, de havde ret til at klage, og 12 % svarer nej af en anden grund.

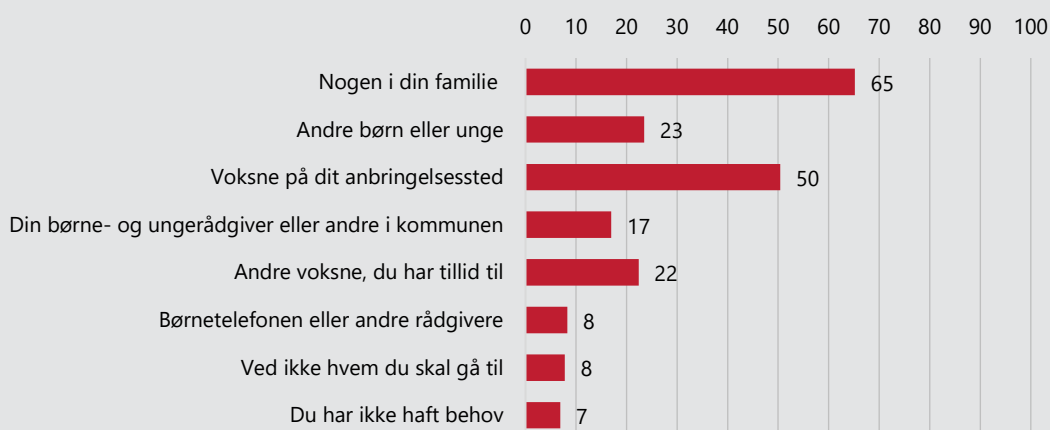
Andelen, der ikke har haft behov for at klage, er størst blandt børn og unge anbragt i plejefamilie. Her har over halvdelen (54 %) svaret, at de ikke har haft behovet, mens andelen for børn og unge på børne- og ungehjem, børn og unge anbragt på eget værelse og børn og unge med støttende indsats er statistisk signifikant lavere (hhv. 26, 32 og 38 %). Samtidig viser Figur 5.2, at de yngste, drengene og børn og unge uden funktionsnedsættelser, i højere grad svarer, at de ikke har haft behov for at klage, end de ældre, pigerne og børn og unge med funktionsnedsættelser.

Samlet set viser undersøgelsen, at 2 ud af 3 børn og unge ved, at de har ret til at klage, hvis de ikke er enige i kommunens beslutninger, mens hvert fjerde barn eller ung på et tidspunkt har gjort brug af retten til at klage over en afgørelse i deres sag. 16 % af børnene og de unge kender ikke til deres ret til at klage over en afgørelse. Her er andelen størst blandt børn og unge i støttende indsatser.

6 Social støtte og viden om rettigheder

Når børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder undersøges, er det også vigtigt at undersøge, om børn og unge ved, hvad de selv kan gøre, hvis de oplever noget i deres liv, som de gerne vil have ændret. Derfor har vi i forbindelse med denne rettighedsundersøgelse spurgt børnene og de unge, hvem de oplever at kunne gå til for at få hjælp, hvis de er kede af det eller utilfredse med noget i deres liv. Figur 6.1 viser børnene og de unges besvarelser af dette spørgsmål.

Figur 6.1 Børn og unge opdelt efter deres svar på spørgsmålet: "Når du har været rigtig ked af det eller utilfreds med noget i dit liv – eller du har manglet støtte til noget – hvem har du så prøvet at gå til for at få hjælp?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.713. Børnene og de unge har kunnet angive mere end en svarkategori.

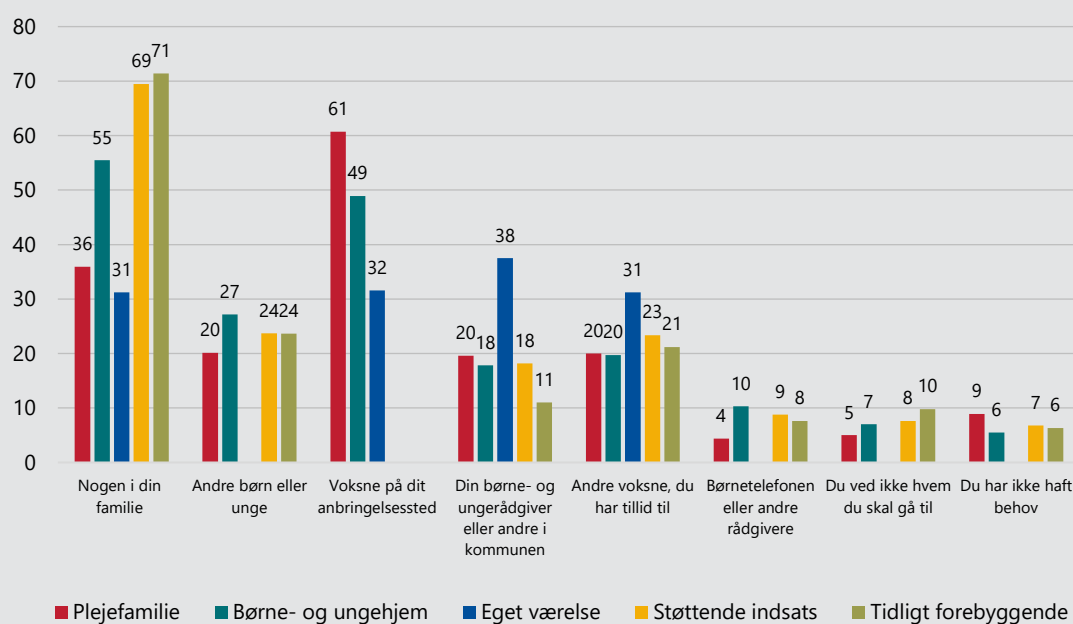
Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

Børn og unge, der har brug for at få hjælp, går oftest til deres nærmeste omsorgsperson, hvor nærmeste omsorgsperson både kan være nogen i deres familie (65 %) eller voksne på deres anbringelsessted (50 %). Knap hvert fjerde barn eller ung svarer, at de har prøvet at gå til andre børn eller unge eller til andre voksne, som de har tillid til. Knap hvert femte barn eller ung svarer, at de er gået til deres børne- og ungerådgiver eller en anden voksen i kommunen (17 %), hvis de har haft brug for hjælp.

Færre end hvert tiende barn eller ung svarer, at de vil bruge børnetelefonen eller andre rådgivere (8 %) for at prøve at få hjælp, 8 % svarer, at de ikke ved, hvem de skal gå til, mens 7 % svarer, at de ikke har haft behov for at søge støtte til at finde ud af, om de kan få hjælp til noget, de er kedede af eller utilfredse med i deres liv.

Når vi opdeler svarene på spørgsmålet i Figur 6.1 på typer af indsats, som vist i Figur 6.2, træder forskellene mellem de forskellige grupper af børn og unge tydeligt frem.

Figur 6.2 Børn og unge opdelt efter type af indsats samt deres svar på spørgsmålet: "Når du har været rigtig ked af det eller utilfreds med noget i dit liv – eller du har manglet støtte til noget – hvem har du så prøvet at gå til for at få hjælp?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.713. Børnene og de unge har kunnet angive mere end en svarkategori.

Af diskretionshensyn er svarene for flere af svarkategorier for unge anbragt på eget værelse ikke vist.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

Børn og unge, der modtager støttende eller tidligt forebyggende indsatser, rækker i langt overvejende grad ud til nogen i deres familie, hvis de oplever, at de har brug for hjælp (hhv. 69 og 71 %). Samtidig gælder det, at børn og unge anbragt på børne- og ungehjem oftere end børn og unge i andre anbringelsesformer søger støtte hos nogen i deres familie. Lige over halvdelen (55 %) af dem, der er anbragt på børne- og ungehjem, svarer, at de har søgt støtte hos deres familie. Til sammen-

ligning svarer hhv. 36 og 31 % af børnene og de unge anbragt i plejefamilie og unge anbragt på eget værelse på, at de har søgt støtte hos nogen i deres familie. Det er altså kun hver tredje af dem, der vil søge hjælp i familien.

Ser vi på de andre betydningsfulde voksne for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, i form af voksne på anbringelsesstedet, er det i langt højere grad børn og unge anbragt i plejefamilie, der søger hjælp ad den vej. 61 % af alle børn og unge anbragt i plejefamilie har søgt hjælp og støtte hos plejeforældrene, mens det gælder for 49 % af de børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem, og 32 % af de unge anbragt på eget værelse, at de har søgt hjælp hos voksne på anbringelsesstedet. Når unge anbragt på eget værelse svarer, at de søger støtte hos voksne på deres anbringelsessted, må det forventes, at det drejer sig om eventuelle sociale viceværter, personligt udpegede kontaktpersoner og andre voksne, der kan have deres gang i eller omkring den bolig, hvor de unge er anbragt på eget værelse, og hvor de som hovedregel skal kunne klare at bo selv.

Unge, der er anbragt på eget værelse, svarer i signifikant højere grad end andre børn og unge, at de går til deres børne- og ungerådgiver eller en anden voksen i kommunen (38 %) eller til andre voksne, som de har tillid til (31 %), for at prøve at få hjælp.

Børn og unge anbragt i en plejefamilie bruger i mindre grad end andre børn og unge børnetelefonen eller andre rådgivere. Her har 4 % svaret, at de har søgt hjælp hos børnetelefonen, mens det tilsvarende gælder 10 % af de børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem.

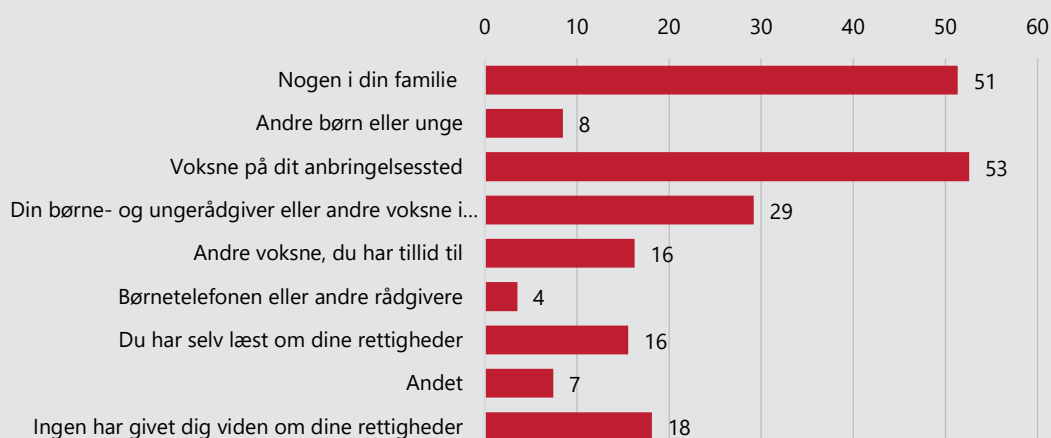
6.1 Viden kommer fra de nære voksne

Børnene Først reformen indeholder et krav om, at børn og unge nemmere kan få information om deres rettigheder, og hvor de kan søge hjælp og støtte, hvis de har behov for det. Alle kommuner skal derfor senest 1. april 2024 have etableret en let tilgængelig indgang til de kommunale myndigheder på deres hjemmeside, som specifikt er målrettet børn og unge.

Dataindsamlingen til denne undersøgelse omkring børnenes og de unges kendskab til egne rettigheder er gennemført netop efter kravet om, at den let tilgængelige indgang på kommunernes hjemmesider trådte i kraft. Forventningen på den baggrund er derfor, at de fleste børn og unge – på tidspunktet for dataindsamlingen – endnu ikke har stiftet bekendtskab med denne indgang på de kommunale hjemmesider. Information og viden om, hvilke rettigheder de har, skal de derfor have fået på

anden vis, hvorfor vi har spurgt børnene og de unge til, hvem der har givet dem viden om deres rettigheder. Børnene og de unges besvarelser er vist i Figur 6.3.

Figur 6.3 Børn og unge opdelt efter deres svar på spørgsmålet: "Hvem har givet dig viden om, hvilke rettigheder du har?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.713. Børnene og de unge har kunnet angive mere end en svarkategori.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

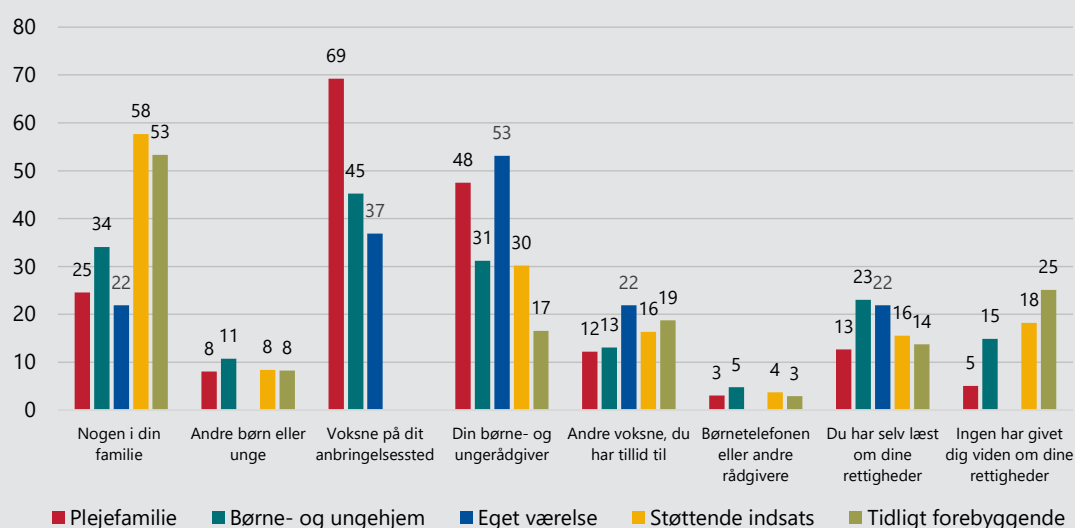
Fordelingen over svarkategorierne i Figur 6.3 minder meget om fordelingen på spørgsmålet om, hvem børnene og de unge vil gå til for at prøve at få hjælp, hvis de har været rigtigt kede af det eller utilfredse med noget i deres liv. De vigtigste personer for børnenes og de unges viden om, hvilke rettigheder de har, er også her deres nære omsorgspersoner, som er nogen i familien eller voksne på anbringelsesstedet. Godt halvdelen af alle børn og unge svarer, at de har fået viden om deres rettigheder hos nogen i deres familie eller hos de voksne på anbringelsesstedet (hhv. 51 og 53 %). Den næsthøjeste andel ligger hos børne- og ungerådgiverne eller andre voksne i kommunen, hvor 29 % af alle børn og unge svarer, at de har fået viden om deres rettigheder fra dem.

Hvert sjette barn eller ung (16 %) svarer dog også, at de selv har læst om deres rettigheder, mens 18 % svarer, at ingen har givet dem viden om deres rettigheder. Undersøgelsen viser således, at lige knap hvert femte barn eller ung svarer, at ingen har givet dem viden om deres rettigheder. Som det fremgår af Figur 6.4, gælder det særligt børn og unge i støttende indsatser (18 %) samt børn og unge i tidligt forebyggende indsatser (25 %). Netop disse grupper af børn og unge er helt centrale, da det særligt er dem, en indsats for at øge kendskabet til og anvendelsen af

rettigheder bør målrettes. Vi har derfor set nærmere på denne gruppe af børn og unges besvarelser af spørgsmålene i rettighedsundersøgelsen. Ved nærmere analyse viser der sig den sammenhæng, at denne gruppe af børn og unge svarer mere negativt på alle spørgsmålene i spørgeskemaet, og at denne forskel er statistisk signifikant sammenlignet med de øvrige børn og unges besvarelse. De børn og unge, der svarer, at ingen har givet dem viden om deres rettigheder, har således i mindre omfang kendskab til deres rettigheder, har i mindre omfang kendskab til deres ret til at blive inddraget i beslutninger i deres egen sag, har i mindre omfang kendskab til deres ret til at have en bisidder med til møder og har i mindre omfang kendskab til deres ret til at klage over en afgørelse. Det giver logisk mening, at de børn og unge, der ikke er blevet oplyst om deres rettigheder, i mindre grad kender til deres rettigheder. Ikke desto mindre er det problematisk, at op mod hvert femte barn eller unge ikke er blevet oplyst om deres rettigheder og derfor som en logisk følge heraf ikke gør brug af dem.

Som ved det tidligere spørgsmål kan svarene på spørgsmålet i Figur 6.3 opdeles på type af indsats, som vist i Figur 6.4. Her træder forskellen mellem de forskellige grupper af børn og unge igen tydeligt frem.

Figur 6.4 Børn og unge opdelt efter type af indsats og deres svar på spørgsmålet: "Hvem har givet dig viden om, hvilke rettigheder du har?". Procent.

Anm.: Procentgrundlag = 2.713. Børnene og de unge har kunnet angive mere end en svarkategori.

Af diskretionshensyn er svarene for flere af svarkategorier for unge anbragt på eget værelse ikke vist.

Kilde: VIVE, Børns og unges kendskab til og brug af egne rettigheder.

Der er markant færre børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, der har fået deres viden om deres rettigheder fra nogen i deres familie. Til gengæld har ca. halvdelen af børn og unge i støttende og tidligt forebyggende indsatser fået viden om deres rettigheder fra nogen i deres familie. Denne forskel kan formentlig forklares med resultaterne fra seneste trivselsundersøgelse, der viste, at hjemmeboende børn og unge har en tættere relation til deres forældre end børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet (Lausten, Iversen & Andreasen, 2023).

Indenfor gruppen af børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, får børn og unge anbragt i en plejefamilie i langt overvejende grad deres viden om deres rettigheder fra plejeforældrene. Her svarer 69 % af børnene og de unge, at de har deres viden fra voksne på anbringelsesstedet, mens tilsvarende kun gælder for 45 % af de børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem og 37 % af unge anbragt på eget værelse.

Det er især børn og unge anbragt i en plejefamilie og unge anbragt på eget værelse, der får viden om deres rettigheder fra børne- og ungerådgiveren (hhv. 48 og 43 %), mens andelen af børn og unge anbragt på børne- og ungehjem og børn og unge i støttende indsatser, der får viden fra deres børne- og ungerådgiver, ligger signifikant lavere (ca. 30 %).

Ser vi på børn og unge, der selv har læst om deres rettigheder, er det oftest børn og unge anbragt på børne- og ungehjem (23 %) og unge anbragt på eget værelse (22 %), mens tilsvarende gælder for mellem 13-16 % af børnene og de unge i de øvrige grupper.

Børn og unge i tidligt forebyggende indsatser er den gruppe af børn og unge, der oftest svarer, at der ikke er nogen, der har givet dem viden om deres rettigheder. Hver fjerde i den gruppe (25 %) svarer, at ingen har givet dem viden om deres rettigheder. Den gruppe af børn og unge, der modtager den mindst indgribende indsats, der kan ydes via barnets lov, er således også den gruppe af børn og unge, der har mindst kendskab til egne rettigheder, og som ikke oplever at have viden om deres rettigheder.

Samlet set viser undersøgelsen, at der er forskel på, hvem børnene og de unge oftest går til for at få hjælp, hvis de er kede af det eller utilfredse med noget i deres liv. Børn og unge i tidligt forebyggende eller støttende indsatser går oftest til nogen i deres familie. Tilsvarende gælder for de børn og unge, som er anbragt på børne- og ungehjem. Børn og unge i plejefamilie går derimod oftest til de voksne på anbringelsesstedet, mens unge anbragt på eget værelse er den gruppe af børn og unge, som oftest går til deres børne- og ungerådgiver eller andre voksne i kommunen for at få hjælp.

I undersøgelsen af, hvem der har givet børnene og de unge viden om deres rettigheder, ses det, at godt halvdelen har fået viden om deres rettigheder hos nogen i

deres familie eller hos de voksne på deres anbringelsessted. Knap en tredjedel af børnene og de unge svarer, at de har fået viden om deres rettigheder hos deres børne- og ungerådgiver eller hos andre voksne i kommunen.

En femtedel af børnene og de unge svarer, at de ikke har fået viden om deres rettigheder. Vi finder i den sammenhæng, at netop denne gruppe af børn og unge er dem, der i mindre omfang kender deres rettigheder og derfor i mindre omfang gør brug af deres rettigheder. Netop denne gruppe af børn og unge er derfor helt central at have fokus på i relation til den politiske målsætning om, at flere børn og unge skal kende og gøre brug af deres rettigheder.

7 Konklusion

Med Børnene Først reformen er der sat fokus på børns og unges rettigheder. Dette har bl.a. resulteret i den politiske målsætning om, at flere børn og unge i udsatte positioner skal gøre brug af deres rettigheder. For at kunne belyse, om reformen bidrager til, at flere børn og unge i udsatte positioner kender til og gør brug af deres rettigheder, har VIVE gennemført en indledende måling af børnenes og de unges kendskab til og anvendelse af deres rettigheder.

Når vi ser på tværs af undersøgelsens resultater, finder vi, at de fleste af børnene og de unge ved, at de har rettigheder, når de får en støtteindsats gennem kommunen. Selvom 8 ud af 10 af børnene og de unge ved, at de har rettigheder, er det dog kun knap halvdelen af børnene og de unge, der svarer, at de ved, hvem de kan gå til for at få undersøgt, om de kan få hjælp og støtte fra kommunen.

2 ud af 3 af børnene og de unge ved, at de har ret til at blive inddraget i forbindelse med, at der træffes beslutninger i deres sag, mens andelen, der oplever, at deres børne- og ungeråd giver lyttede til deres ønsker ved sidste møde, ligger lidt lavere. Andelen af børn og unge i støttende indsatser, der oplever sig inddraget og lyttet til, ligger generelt lavere end blandt de øvrige grupper af børn og unge.

3 ud af 4 af børnene og de unge ved, at de har ret til at have en bisidder med til møder med kommunen. 16 % af børnene og de unge har ikke haft en bisidder med til møder, fordi de enten ikke har vidst, at de havde ret til at have en bisidder med, fordi de fik afslag på at have en bisidder med, eller af en anden årsag. Det er særligt børn og unge anbragt på børne- og ungehjem eller i en plejefamilie, der angiver, at de ikke kendte til retten til bisidder, eller som har oplevet at få afslag på at have en bisidder med.

2 ud af 3 af børnene og de unge ved, at de har ret til at klage, hvis de ikke er enige i de beslutninger, der træffes i deres sag. 1 ud af 4 børn og unge angiver, at de på et tidspunkt har gjort brug af deres ret til at klage. 16 % af børnene og de unge svarer, at de ikke kender til deres ret til at klage over en afgørelse, og andelen er størst blandt børn og unge i støttende indsatser.

Knap hvert femte barn eller ung har svaret, at der ikke er nogen, der har givet dem viden om deres rettigheder. Undersøgelsen viser endvidere, at netop denne gruppe af børn og unge, som oplever ikke at være blevet oplyst om deres rettigheder, generelt svarer mere negativt på alle spørgsmålene i undersøgelsen. De har således – og ikke overraskende – generelt i mindre omfang kendskab til deres rettigheder og gør derfor også generelt i mindre omfang brug af deres rettigheder.

Når vi ser på tværs af undersøgelsens resultater, viser undersøgelsen, at børn og unge anbragt på eget værelse er den gruppe af børn og unge, hvor flest har kendskab til deres ret til at blive inddraget i forbindelse med, at der træffes beslutninger i deres sag, at de har ret til at have en bisidder med til møder, samt at de har ret til at klage over en afgørelse. Det er også den gruppe af børn og unge, hvor flest har anvendt en bisidder og deres ret til at klage over en afgørelse. Denne gruppes fortrin inden for alle de undersøgte temaer kan skyldes, at det er den gruppe, der gennemsnitligt er ældst. Langt størstedelen af de unge anbragt på eget værelse er 17 år. Der er derfor nærliggende at tænke, at en målrettet indsats om kendskab og brug af egne rettigheder vil have størst virkning for de yngre aldersgrupper.

Omvendt viser undersøgelsen også, at børn og unge i tidligt forebyggende indsatser i lavere omfang end de øvrige grupper af børn og unge har kendskab til deres ret til at blive inddraget og ret til at have en bisidder med til møder. Det er også den gruppe af børn og unge, hvor færrest ved, hvem deres børne- og ungerådgiver er. Dette kan hænge sammen med, at børn og unge i tidligt forebyggende indsatser kan modtage støtte, uden at de selv har været i kontakt med børne- og ungerådgiveren og derfor ikke nødvendigvis kender deres børne- og ungerådgiver.

Børn og unge i støttende indsatser har generelt i mindre omfang kendskab til deres ret til at blive inddraget, deres ret til at have en bisidder med til møder og deres ret til at klage over en afgørelse, end de børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Børn og unge i støttende indsatser ligger generelt også lavere i deres angivelse af, om de oplever sig inddraget og lyttet til. Der kan således ligge et potentiale i en målrettet indsats til denne gruppe af børn og unge i forhold til at øge deres kendskab til deres rettigheder.

Når vi ser på, hvem børnene og de unge går til for at få undersøgt, om de kan få hjælp og støtte, hvem de går til for at få social støtte, og hvem der giver dem viden om deres rettigheder, er der en tydelig forskel på tværs af grupperne af børn og unge i undersøgelsen. Hvor børn og unge, der er anbragt i plejefamilie, primært går til de voksne på deres anbringelsessted, altså plejeforældrene, går de unge, der er anbragt på eget værelse primært til deres børne- og ungerådgiver eller en anden voksen i kommunen. Børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem, går enten til voksne på anbringelsesstedet eller til børne- og ungerådgiveren eller andre i kommunen, når det handler om at få undersøgt, om de kan få hjælp eller at få viden om deres rettigheder. Når det handler om at få social støtte, går de til nogen i deres familie. Ser vi på de børn og unge, der modtager tidligt forebyggende indsatser eller støttende indsatser, går de i alle tilfælde primært til nogen i deres familie.

Viden om, hvem de forskellige grupper af børn og unge går til for at få hjælp og støtte og viden om deres rettigheder, er central for det videre arbejde med udbredelse af kendskab til egne rettigheder blandt børn og unge, da denne viden giver mulighed for at målrette en eventuel indsats for at øge børns og unges kendskab til og anvendelse af deres rettigheder.

Dokumentation

8 Data og metode

Rettighedsundersøgelsen baserer sig, nøjagtig som trivselsundersøgelsen, på besvarelser fra børnene og de unge selv, se evt. Lausten, Iversen & Andreasen, 2023, for en udførlig beskrivelse af trivselsundersøgelsen. Målgruppen for rettighedsundersøgelsen er derfor børn og unge i udsatte positioner, dvs. børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, som modtager støttende indsatser, eller som modtager tidligt forebyggende indsatser.

8.1 Populationsafgrænsning

Undersøgelsespopulationen består af børn og unge i udsatte positioner, som kan trækkes ved hjælp af Danmarks Statistiks registre over børn og unge anbragt uden for hjemmet (BUAF) og børn og unge i tidligt forebyggende eller støttende indsatser (BUFO). Stikprøven er stratificeret inden for de tre undergrupper af børn og unge i udsatte positioner, som vist i Tabel 8.1.

Tabel 8.1 Oversigt over de tre undergrupper i målgruppen af børn og unge, som indgår i rettighedsundersøgelsen

Undergruppe	Type af indsats
1	Børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet efter barnets lov § 46 og 47 (tidligere serviceloven § 52, stk. 3, nr. 7)
2	Børn og unge i støttende indsatser efter barnets lov § 32 (tidligere serviceloven § 52, stk. 3, nr. 1-6 og nr. 9, og § 52a)
3	Børn og unge i tidligt forebyggende indsatser efter barnets lov § 30 (tidligere serviceloven § 11)

Der er, som det også sker i trivselsundersøgelsen (Lausten, Iversen & Andreasen, 2023), lagt enkelte begrænsninger på populationen af børn og unge, der har indflydelse på, hvem der er blevet udtrukket til stikprøven:

- Børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, er afgrænset, så gruppen ikke indeholder dem, der er anbragt under en ungdomssanktion eller er i surrogat for varetægtsfængsling, afsoner en dom eller er mindreårige børn og unge, der er ankommet uledsaget til Danmark. Denne afgrænsning skyldes gruppens begrænsede adgang til at kunne besvare webbaserede spørgeskemaer.

- 17-årige er afgrænset, så de ikke når at fylde 18 år inden for dataindsamlingsperioden.
- Der er foretaget en prioritering i de tilfælde, hvor børn og unge har tilhørt mere end en målgruppe, hvor målgruppe 1 er prioriteret højere end målgruppe 2, og målgruppe 2 er prioriteret højere end målgruppe 3. De enkelte målgrupper er derfor gensidigt udelukkende, selvom mange børn og unge modtager mere end en type indsats.

Undersøgelsen gennemføres udelukkende som en webbaseret spørgeskemaundersøgelse. Stikprøven er derudover afgrænset aldersmæssigt til 14-17-årige, da denne aldersgruppe forventes at kunne håndtere det at skulle besvare et spørgeskema elektronisk.

For ikke at kontakte de børn og unge, der senere i 2024 kan blive udtrukket til at deltage i trivselsundersøgelsen (se evt. Lausten, Iversen & Andreasen, 2023), er populationen for rettighedsundersøgelsen de 14-17-årige, som ikke er med i populationen for trivselsundersøgelsen. Aldersafgrænsningen for populationen er således:

- 14-årige født i perioden 1. august 2009 til 31. marts 2010
- 15-årige født i perioden 1. april 2008 til 31. juli 2008
- 16-årige født i perioden 1. august 2007 til 31. marts 2008
- 17-årige født i perioden 1. april 2006 til 31. december 2006.

Med disse betingelser blev der i januar 2024 trukket en stikprøve på 10.479 børn og unge. Stikprøven baserer sig på et udtræk af Danmarks Statistiks forløbsregister for anbragte børn og unge (BUAF) pr. 31. december 2023 og et udtræk af registeret for børn og unge i forebyggende foranstaltninger (BUFO) pr. 31. december 2023. Stikprøven er således udtrukket på baggrund af reglerne før barnets lov.

Dataindsamlingen blev gennemført af DST Survey i perioden fra 1. marts til 28. maj 2024. Alle børn og unge i stikprøven modtog et brev om, at de er blevet udtrukket til deltagelse i undersøgelsen, og at de kunne besvare spørgeskemaet online enten ved at scanne en QR-kode eller ved at benytte et link. Alle voksne, både børnenes og de unges forældrene og de voksne på anbringelsesstedet for dem, der er anbragt uden for hjemmet, blev ligeledes informeret om undersøgelsen. Der blev efterfølgende sendt to rykkerbreve til dem, der ikke havde besvaret på tidspunktet for rykkerbrevet.

Anbringelses- og støtteområdet er ikke et område i stilstand. Derfor er der for nogle børn og unge sket ændringer i forhold til deres placering i de tre undergrupper

beskrevet i Tabel 8.1, i perioden fra udtrækningstidspunktet ved årsskiftet 2023/2024 til spørgeskemaet er besvaret. Vi har ikke fuld information om alle skift og har på den baggrund valgt at fastholde den oprindelige placering i anbringelse eller støttende indsatser, som var udgangspunktet for stikprøven.

Dataindsamlingen resulterede i 2.785 fulde besvarelser, hvilket giver en svarprocent på 26,6. Denne svarprocent anses for at være tilfredsstillende, især når det gælder denne gruppe af børn og unge i udsatte positioner, og når det samtidig er et web-baseret spørgeskema, hvor de selv skal tage initiativ til at starte besvarelsen. I Tabel 8.2 vises en oversigt over stikprøvestørrelse og antal besvarelser opdelt på de undergrupper, der er gennemgående i rapporten.

Tabel 8.2 **Oversigt over stikprøvestørrelse og antal besvarelser opdelt på målgrupper – i antal og procent**

	Stikprøve	Besvarelser	Svarprocent
Børn og unge anbragt i en plejefamilie	966	329	34,1
Børn og unge anbragt på børne- og ungehjem	870	230	26,4
Unge anbragt på eget værelse	119	34	28,6
Børn og unge der modtager støttende indsatser	6.290	1.513	24,1
Børn og unge, der modtager tidligt forebyggende indsats	2.234	679	30,4
14 år	2.412	558	23,1
15 år	1.565	399	25,5
16 år	3.189	837	26,2
17 år	3.313	991	29,9
Drenge	4.909	1.045	21,3
Piger	5.570	1.740	31,2
Ingen funktionsnedsættelse	6.474	1.811	28,0
Fysisk funktionsnedsættelse	894	196	21,9
Psykisk funktionsnedsættelse	3.111	778	25,0
I alt	10.479	2.785	26,6

Anm.: Definitionen af funktionsnedsættelse findes i afsnit 8.3.

Kilde: Rettighedsundersøgelsen, 2024.

Svarprocenten er statistisk signifikant højere blandt børn og unge, der er anbragt i plejefamilie, sammenlignet med svarprocenterne for børn og unge i de fire andre

undergrupper inden for type af indsats. Samtidig er svarprocenten statistisk signifikant højere blandt 17-årige, sammenlignet med de tre andre aldersgrupper.

8.2 Vægtning af data

Når analysegrundlaget for en spørgeskemaundersøgelse er en stikprøve af børn og unge i udsatte positioner, vil der altid forekomme et bortfald. Det har derfor været nødvendigt at teste, om bortfaldet er så systematisk, at datagrundlaget ikke er repræsentativt, og vi dermed ikke vil kunne generalisere vores resultater fra besvarelserne til den faktiske population.

Bortfaldsanalysen viser, at der er statistisk signifikante forskelle mellem dem, der har svaret, og dem, der ikke har svaret, på flere af de parametre, der normalt bruges som baggrundsfaktorer. Her drejer forskellene sig hovedsageligt om baggrundsfaktorer baseret på forældreoplysninger (bl.a. mindst en forælder på passiv forsørgelse, mindst en forælder uden erhvervskompetencegivende uddannelse), mens det for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, også drejer sig om andelen af børn og unge med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser.

Resultatet af bortfaldsanalysen viser, at der er statistisk signifikante skævheder i bortfaldet, og at disse skævheder bør korrigeres ved hjælp af vægte, for at resultaterne i rapporten kan generaliseres til den samlede population af børn og unge i udsatte positioner. Alle de viste andele i rapporten er derfor baseret på vægtede data, så der tages højde for skævheden i besvarelsen. Konklusionerne er derfor gældende for alle børn og unge i udsatte positioner i alderen 14-17 år.

8.3 Børn og unge med funktionsnedsættelse

Der eksisterer ikke en database eller et register, der ved udtræk af en stikprøve gør det muligt at tage højde for, om børnene og de unge har betydelige funktionsnedsættelser, der gør, at de ikke selv kan besvare et spørgeskema. Samtidig får børn og unge med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser støtte efter de samme bestemmelser i barnets lov (og tidligere serviceloven) som børn og unge, der får støtte af sociale årsager. Alle udtrukne børn og unge er derfor inviteret til at deltage i undersøgelsen på lige fod, trods en formodning om, at børn og unge med større fysiske og psykiske funktionsnedsættelser ikke er i stand til selv at udfylde et webbaseret spørgeskema. Det er derfor forventeligt, at børn og unge med betydelige funktionsnedsættelser er underrepræsenterede i en undersøgelse som denne, en forventning, der er blevet underbygget af resultaterne af bortfaldsanalysen.

8.4 Statistiske metoder

Alle analyserne i denne rapport er baseret på deskriptiv statistik af først den samlede gruppe af børn og unge i udsatte positioner og dernæst af børn og unge opdelt i de enkelte undergrupper baseret på den støtte, de modtager. Hvor det giver mening, er der også opdelt på undergrupper i forhold til køn, alder og funktionsnedsættelse. Vi viser således andelen af børn og unge, der har svaret ja på de stillede spørgsmål (fx 'ja' til, at de ved, at børn og unge har ret til at få hjælp og støtte, hvis de har brug for det) og procentfordelinger for spørgsmål med flere svarkategorier.

Alle sammenligninger er testet statistisk for at undersøge, om der er forskel mellem børn og unge med de to gennemsnit for de to målgrupper eller undergrupper af målgrupper, der sammenlignes. De steder, hvor de to gennemsnit er forskellige fra hinanden med en 95-procents sandsynlighed, angiver vi, at forskellen er statistisk signifikant. Det betyder, at forskellen mellem de to gennemsnit, fx andelen af piger og drenge, der har haft behov for at klage over en afgørelse, ikke blot kan tilskrives tilfældigheder, men må anses for at være en reel forskel og dermed af betydning. Alle steder i undersøgelsen, hvor det beskrives, at en sammenhæng eller en forskel er statistisk signifikant, er der således tale om signifikans på minimum et 5-procents niveau.

Procentgrundlaget skifter på tværs af figurerne. Det skyldes, at svarkategorierne 'Ved ikke' og 'Ønsker ikke at svare' oftest ikke er medtaget i figurerne. Der er derfor et forskelligt antal børn og unge ud af de 2.785, der har fulde besvarelser af spørgeskemaet, der svarer inden for de medtagede svarkategorier. Et enkelt spørgsmål, se Figur 2.3, indeholder en svarkategori, der kun er vist til børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, nemlig svarkategorien 'Voksne på dit anbringelsessted'. Procentgrundlaget for denne specifikke svarkategori er således kun børn og unge anbragt uden for hjemmet, mens resten af svarkategorierne er gældende for alle børn og unge i undersøgelsen.

Litteratur

Betænkning nr. 1212 (1990): *Betænkning om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge. Afgivet af udvalget om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge* (Graversen-udvalget). København: Statens Informationstjeneste.

Børns Vilkår (2024): *Svigt af børn 2024*. Tilgængelig på: <https://bornsvilkar.dk/svigt-af-born/>

Epinion (2024): *Hør godt efter ... Børn og unges oplevelser af kommunale sagsforløb i sager om vold og overgreb*. Tilgængelig på: <https://redbarnet.dk/vores-ar-bejde/barn-i-danmark/vold-og-overgreb/boerneliv-uden-vold/>

Lausten, M., K. Iversen & A.G. Andreasen (2023): *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Mortensen, N.P., A.G. Andreasen & T. Tegtmeyer (2020): *Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med funktionsnedsættelser*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Social- og Ældreministeriet (2021): *Aftaletekst Børnene Først*. København: Social- og Ældreministeriet. Tilgængelig på: <https://www.sm.dk/arbejdsomraader/boern-og-unge-i-udsatte-positioner/boernene-foerst>

Retskilder

Barnets lov. Lov nr. 665 af 11/06 2024, jf. LBK nr. 890 af 19/06/2024 (gældende lov). Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/890>

FN's børnekonvention. BKI nr. 6 af 16/01/1992. Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder. Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1992/6>

Lov om social service. Lov nr. 573 af 24/06 2005, jf. LBK nr. 1089 af 16/08/2023 (historisk lov). Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/1089>

VIVÉ